

Bij de Knesset in Jeruzalem is het de laatste dagen een komen en gaan van Amerikaanse druk op Jeruzalem leiden tot veelvuldig overleg. Vlnr. oppositieleider Menachem Begin vergezeld van zijn fractiegenoot Elimelech Rimalt, in het midden minister van buitenlandse zaken Jigal Allon, opperbevelhebber Mordechai Goer en geheel rechts minister van defensie Sjimon Peres.

Washington versterkt houdgreep

Rabin en oppositiepartij bespreken toekomstige lijn

Israels premier Rabin confereert vrijwel onafgebroken, zowel met zijn coalitiepartners als met de oppositionele lijkood en vooral met opperbevelhebber Mordechai Goer over de mogelijkheid tegemoet te komen aan de eis tot grotere Israelische concessies aan Egypte, die de Amerikaanse president Ford in een elf minuten durend onderhoud met de Israelische ambassadeur in Washington, Simcha Dinitz, heeft gesteld.

Ford en zijn minister van buitenlandse zaken Henry Kissinger zijn het namelijk volstrekt oneens met het Israelische compromisvoorstel, waarvan gedeelten onlangs in een artikel in de New York Times uitlekten, en waarbij Israel zeggenschap behoudt over de oostelijke hellingen van de strategische Mitla- en Gidipassen in de Sinai en dat Egypte slechts via een smalle corridor toegang krijgt tot de olievelden van Aboe Rodeis. Ford en Kissinger steunen daarentegen de eis van de Egyptische president Sadat, dat Israel de passen volledig dient te ontruimen, evenals de olievelden van Aboe Rodeis. Doet Israel dit niet tot volle tevredenheid van zijn beschermheer Amerika en van Cairo, dan, zo heeft Ford al in bedekte termen Simcha Dinitz laten weten, zou dat Jeruzalem bij een hervatting van de Geneefse vredesbesprekingen nog wel eens duur kunnen komen te staan. De Amerikaanse steun op deze conferentie voor Israelische ideeën en voorstellen zal dan zeker niet meer zo van ganser harte komen.

Ford heeft met zijn mededeling aan Dinitz Jeruzalem onder forse druk gezet. In Israel heeft dit een storm van verontwaardiging en verontrusting teweeg gebracht. Oud-minister van buitenlandse

zaken Abba Eban, bepaald geen vriend van premier Rabin, organiseerde na diens verklaring, dat Israel het vertikt om zich onder druk te laten zetten bij beslissingen die zo nauw de staatsveiligheid raken, meteen een bijeenkomst van Beit Berl, het ideologische comité van de Arbeiderspartij. Daar kregen duiven en haviken binnen de coalitie ruimschoots de gelegenheid hun visie op het beleid van de regering te spuien. Abba Eban liet meteen aan het begin van dit marathondebat weten dat Israel de goede betrekkingen met Amerika beslist niet in gevaar moet brengen, aangezien Israel daardoor in een levensgevaarlijk isolement zou raken. Hij pleitte, evenals Jitschak Navon, de voorzitter van de Knessetcommissie voor buitenlandse zaken en veiligheid, voor een soepeler beleid ten aanzien van een interimregeling met Egypte. „De Mitla- en Gidipassen zijn niet alles,” meende Navon, die de Amerikaanse steun belangrijker achtte dan het bezit van de passen.

Opperbevelhebber generaal Mordechai Goer zette daarentegen op een begin deze week gehouden persconferentie uitvoerig uiteen, waarom Israel beslist geen afstand kan doen van de beide passen. Volgens Goer zou voor de Egyptenaren, indien Israel toch tot ontruiming van de twee pas-

sen zou overgaan, de gehele Sinai als een wijde vlakte open liggen, waardoor de kansen op een offensief ter verdrijving van de Israelische troepen groter zou zijn dan ooit. Israel zou dan een veel moeilijker verdedigingsfront hebben dan thans het geval is.

Inmiddels circuleerde er in de Israelische pers het gerucht, dat er een plan zou bestaan om de „elektronische waarschuwingslijn” in de Sinaipassen door Amerikaanse troepen te laten bemanen zodat er een buffer zou komen tussen de Egyptische en de Israelische troepen. Waarnemers gaan ervan uit dat deze mogelijkheid voor Israel wellicht aanvaardbaar zou kunnen zijn. Niet echter voor Egypte, dat op lange termijn immers volledige ontruim-

ming van de bezette gebiedsdelen nastreeft.

Nu het zelfvertrouwen van Egypte volledig hersteld is, met name door de vriendschap tussen Sadat en Kissinger en door het naar huis sturen in 1973 van de Russische adviseurs voelt Sadat er geen zier meer voor om de Egyptische soevereiniteit opnieuw in de waagschaal te stellen. Hij zei onlangs in een interview met het Libanese dagblad Al Anwar, dat noch de Sowjet-Unie noch de Verenigde Staten, met wie Sadat op het ogenblik de beste maatjes is, meer behoeft te rekenen op het verstrekken van steunpunten in Egypte. Politieke steun van Amerika geniet Sadat toch al ruimschoots sinds de „herziening” van het Amerikaanse Mid-

GARANTIES

Het lijkt eeuwen geleden, dat de laatste discussies in Israel werden gevoerd welke gebieden, in de Zesdaagse oorlog bezet, de Arabieren konden terugkrijgen, zonder dat dit gevaar zou opleveren voor de Israelische veiligheid. In de rij van landen, die van mening zijn, dat alle Arabische gebieden door Israel moeten worden ontruimd schijnen zich nu ook de Verenigde Staten te hebben gevoegd.

De discussie of in de VN-resolutie 242 nu wel of niet over „de” te ontruimen bezette gebieden wordt gesproken is een al lang achterhaalde vraag. Israel lijkt met de Verenigde Staten zijn laatste machtige bondgenoot voor een belangrijk deel te verliezen.

De eis tot versoepeling van Israels houding, hoewel dit land en niet de Arabische staten in hun voortbestaan worden bedreigd, geeft beter dan wat ook aan hoe sinds de Jom Kipoeroorlog de macht van de Arabieren is toegenomen. Macht in politiek, economisch en militair opzicht. Militair ook, want het is Israel dat van Egypte een openlijke verklaring verlangt in ieder geval binnen een bepaalde tijd geen aanval te zullen ondernemen. Het is nog niet zo ver in het verleden, dat uit Israel stemmen van zelfbewustzijn en kracht werden gehoord om Arabische aanvallers af te schrikken.

Tegenover de benarde politieke situatie waarin Israel verkeert staat slechts de bij herhaling uitdrukkelijk uitgesproken verzekering van de Sowjet-Unie, dat het een Israel binnen de grenzen van 1967 wenst te laten voortbestaan, de garanties van de Verenigde Staten voor een onafhankelijk Israel en de erkenning van Arabische staatslieden van een bestaan van een joodse staat.

Het zijn verklaringen, garanties en vaststellingen waar echter moeilijk op kan worden gebouwd. Sinds de Verenigde Naties besloten dat er een joodse staat kon komen heeft Israel al veel garanties gekregen, die als zij moesten worden nageleefd vergeten bleken.

Jeruzalem staat voor de opdracht uit twee kwaden te moeten kiezen. De Amerikaanse opdracht negeren en de Verenigde Staten tegen zich krijgen, of garanties als zekerheden accepteren.

den-Oostenbeleid en zijn onderhoud met president Ford in Salzburg. Immers, Egypte doet volgens Washington zijn uiterste best om het Henry Kissinger mogelijk te maken diens vredesmissie naar het Midden Oosten, welke in maart zo jammerlijk mislukte, te hervatten. Daarentegen is Amerika nogal geïrriteerd door de houding die Rabin en de zijnen innemen ten opzichte van de

(Vervolg op pagina 8)

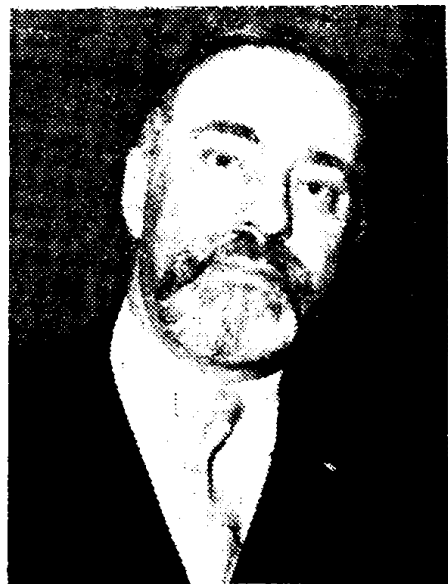
Berlinger bij inzegening huwelijk prinses Christina

Vergezeld van een niet-joodse dame heeft opperrabbijn E. Berlinger met zijn echtgenote mevrouw R. Berlinger-Stern zaterdagmorgen 28 juni 1975 de wandeltocht gemaakt van de synagoge aan de Utrechtse Springweg naar de Domkerk. Zij waren de genodigden bij de kerkelijke huwelijksvoltrekking van prinses Christina en de heer Jorge Guillermo.

De dienst in de Domkerk had een oecumenisch karakter, aangezien de bruid hervormd en de bruidegom rooms-katholiek is. Opperrabbijn Berlinger en zijn echtgenote werden door een niet-joodse dame vergezeld, aangezien er in Utrecht niet op Sjabbat mag worden gedragen. De dame voerde in haar handtasje de toegangskarten van heer en me-

vrouw Berlinger voor de Domkerk.

Op verzoek van de opperrabbijn was het hem en zijn vrouw toegestaan tot de laatsten te behoren die de Domkerk binnengingen. Opperrabbijn Berlinger had te kennen gegeven niet precies te weten wanneer hij aanwezig kon zijn, omdat niet was te stellen hoe laat de synagogale dienst was afgelopen.

Opperrabbijn E. Berlinger: half uur later

onze wijzen zeggen...

Vraag: Ik wil u om juiste gegevens vragen betreffende het Avetjaar. Ik weet dat ik 30 sjelosjiedagen moet aanhouden, maar over het Avetjaar heb ik 2 meningen gehoord en wel: 1e) een Avetjaar van 11 maanden met zover en zoveel als maar mogelijk is het uitspreken van het Kaddisjgebed; 2e) slechts de 30 sjelosjiedagen en verder niets, ook geen Kaddisj meer, behalve ieder jaar op de sterfdag. Alleen de kinderen zouden wel de volle 11 maanden moeten aanhouden. Welke uitspraak is juist?

Antwoord: Er is een verschil in de voorschriften wat de tijdsduur van de rouw, Aweloet, aangaat, bij het overlijden van ouders of andere verwanten waarvoor halachisch rouw voorgeschreven is. Voor ouders is dat twaalf maanden en voor andere verwanten één maand. Het kaddisjgebed valt niet samen met deze tijden. Voor alle overledenen wordt het kaddisjgebed niet meer of niet minder dan 11 maanden gezegd.

Vraag: Hoeveel besnijdenissen vinden per jaar in Nederland plaats en hoeveel besnijdenissen moet een moeheel in opleiding verichten respectievelijk bijwonen om examen te kunnen doen?

Antwoord: Wat betreft de eerste vraag, zou ik u willen aanraden u voor deze statistische gegevens tot het secretariaat van uw gemeente te wenden. Op uw vraag hoeveel besnijdenissen een moeheel moet verrichten resp. bijwonen om examen te kunnen doen, is het antwoord: vijftig bijwonen en 6 verrichten in aanwezigheid van een bekwame moeheel en een arts.

SIDRA VAN DE WEEK

door D. Goudsmit
Mattot

(Numeri 30:2 t/m 32:42.)

De stammen Ruben en Gad, met de anderen bij de oostelijke oever van de Jordaan gekomen, willen niet mee de rivier overtrekken. Zij wensen zich al dadelijk te vestigen in het, aan weidegronden rijke, Transjordanse gebied. Hun verzoek wordt ingewilligd, met die beperking, dat de weerbare mannen wel mee moeten de Jordaan overtrekken, om de andere stammen te helpen bij de verovering van het land. Zij stemmen erin toe, en te zijner tijd leeft men de overeenkomst na. Zoals zo vaak is ook bij deze geschiedenis de formulering veelzeggend. Geven de vertegenwoordigers van Ruben en Gad te kennen, nadat ze hebben beloofd later mee op te trekken, schaapskooien te willen bouwen voor hun kudden en steden voor hun kinderen, Mosjee Rabbenoe wijzigt de volgorde, en staat hun toe, steden te bouwen voor hun kinderen en schaapskooien voor hun kudden.

Op deze wijze geeft Mosjee overduidelijk te kennen dat de kinderen de grootste waarde vertegenwoordigen en dat het materiële bezit pas in de tweede plaats komt.

Masee

(Numeri 33:1 t.e.m. 36:13.)

De Hebreeuwse tekst van y. 2, hoofdstuk 34, spreekt met een zekere nadruk, die in een vertaling niet kan worden weergegeven, over het land Kenaan „dat u als erfgoed ten deel zal vallen”. De Midrasj verklaart deze nadruk als volgt: „Hij, Die het leven van enkelingen en volkeren leidt, had een ander goed land het volk kunnen schenken. Maar het land behoort Hem, het volk is het Zijne. En zo vormde deze belijde grootheden een onverbrekelijke eenheid. Er is hier geen sprake van een incidentele relatie, maar in Zijn plan zijn heden en toekomst van land en volk ten nauwste met elkaar verweven.

Abonnementsgeld 3e kwartaal 1975

In het nummer van vorige week trof u wederom een kaart aan ter betaling van het abonnementsgeld. Het abonnementsgeld à f 13,— per kwartaal kan worden overgemaakt via onze Bankier: Amsterdamse Crediet- en Handelsbank N.V., Postbus 10589, Amsterdam-C. Postgiro van de Bank: 23681; Gem. Giro van de Bank A 12822). Of storten op Postgiro 14792 en Gem. Giro J. 472.

Deze kaart werd in alle kranten ingesloten, zodat zij die hun abonnementsgeld reeds voldeden, deze kaart kunnen vernietigen.

Nieuw Isr. Weekblad
Administratie

Importeurs onderscheiden

Vertegenwoordigers van dertig Nederlandse bedrijven hebben maandagmiddag in het Joods Cultureel Centrum in Amsterdam-Buitenveldert uit handen van de ambassadeur van Israël, Chanan Bar-On, Israëlische exportonderscheidingen gekregen. Het is de eerste keer dat deze onderscheidingen in Nederland worden toegekend.

Vorig jaar is het Israëlische ministerie voor handel en industrie begonnen met het uitreiken van exportonderscheidingen aan voor Israël grote importeurs over de hele wereld. De onderscheiden Nederlandse bedrijven hebben vorig jaar voor meer dan 100.000 dollar aan goederen uit Israël betrokken.

De heer Bar-On heeft tijdens de bijeenkomst bekendgemaakt dat de Israëlische export naar Nederland in 1974 ten opzichte van 1975 met meer dan 50 procent was toegenomen tot een totaal bedrag van 140 miljoen dollar. Nederland neemt op de lijst van Israëlische exportlanden daarmee de vierde plaats in.

De exportonderscheidingen moeten volgens de heer Bar-On gezien worden als een stimulans voor de internationale connecties van de Israëlische industrie.

door G. Philip Mok

Er bestaat een land waar journalisten veelal via „lekken”, dat wil zeggen insluistering door hooggeplaatste functionarissen, aan nieuws komen. Dat land heet Amerika. Weliswaar is de informatie welke dan verstrekt wordt veelal dusdanig geselecteerd dat een bepaald beeld wordt overgebracht, maar dat doet aan de praktijk weinig of niets af. Een columnist als de beroemde Jack Anderson kan hierover aardige boekjes opendoen. Zelfs de wat conservatievere William Buckley jr. zou als hij het risico zou willen nemen zijn bronnen te laten opdrogen, met opzienbarende ont-hullingen kunnen komen.

Voor een goed begrip dit: Vaak wordt, ook in Nederland, aan mensen van de pers vertrouwelijke achtergrondinformatie verstrekt, welke het inzicht van de betrokkenen verdiept. Zij maken van deze informatie op grond van voornoemde „vertrouwelijkheid” geen misbruik, maar houden een en ander voor zich, soms uit overwegingen van landsbelang, soms om hun informant niet in moeilijkheden te brengen.

In Israël bestaat deze praktijk ook. Van tijd tot tijd kan men in de Israëlische pers zaken lezen die duidelijk stoelen op achtergrondinformatie verstrekt in vertrouwelijke gesprekken met voor-

Het opnemen van brieven in deze rubriek behoeft geen redactionele instemming met de strekking daarvan te betekenen. Brieven worden opgenomen indien de redactie de strekking voldoende interessant acht om deze onder de aandacht van de lezers van het NIW te brengen, waarbij zij zich het recht tot verkorting voorbehoudt.

ingezonden

Vervuiling

In een artikel Culturele vervuiling in de wereld (NIW, 31 januari 1975) heb ik onder andere besluiten besproken die de internationale schaakorganisatie (Fide) heeft genomen en waarvoor ik prof. Max Euwe persoonlijk verantwoordelijk heb gesteld. Ik heb dat gedaan op grond van inlichtingen, die mij officieel verstrekt waren door de Israëlische schaakorganisatie. Het is thans gebleken bij besprekingen die de Israëlische vertegenwoordigers in Amsterdam gevoerd hebben dat niet prof. Euwe verantwoordelijk is voor deze besluiten maar het bestuur van de Fide.

Ik betreur derhalve dat ik prof. Euwe persoonlijk heb aangevalen en bied hem daarvoor mijn verontschuldigingen aan. Dat verandert natuurlijk niets aan mijn conclusies, dat ook in de schaakwereld een ernstige demoralisatie is opgetreden, waarbij landen, die in strijd handelen met de reglementen en niet opkomen tegen een land dat ze willen boycotten, nog zelfs punten toegewezen krijgen. Het is één van ernstige symptomen van de teugeloze strijd die de Arabische landen tegen Israël voeren en waartegen de culturele wereld te weinig stelling neemt. Jeruzalem

Dr. J. Melkman

Hap, hap

Vaak irriteren mij de would-be-geestige „vlotte” op- en onderschriften bij uw artikelen en foto's, alsook dito opmerkingen in uw blad. Nu staat er in het nummer van 16 mei 1975, dat ik pas

Commerciële advertenties
op te geven aan
H. M. KREBS
ADVERTENTIE-
EXPLOITATIE N.I.W.
Valeriusstraat 13 -
Amsterdam-Z.
Telefoon 020 - 79 55 03.

ontvangen heb, een afbeelding van een Sabrepaard, waarvan het onderschrift wel zo smakeloos is, dat ik er op wil reageren. Dat veulen is „een echte Israëli, de eerste interesse is eten”.

Ik heb genoeg contacten met Nederland om te weten dat het spraakgebruik en de stijl, ook in dag- en weekbladen, langzamerhand andere vormen hebben aangenomen. Het begrip „gein” en „ongein” is echter hetzelfde gebleven. En deze opmerking, die overigens kant noch wal raakt, zou ik — om het eens vlot uit te drukken — een „pestgeintje” willen noemen, of wel — wat minder vlot — een ongepastheid, waartegen ik wens te protesteren. Nahariya, Israël

J. E. Pool-De Jong

Hulpfonds voor Oriëntalen

Door het Jewish Agency, de regering van Israël en de Sefardische Wereldfederatie is een fonds gesticht dat hulp wil bieden bij huisvesting en scholing aan joden uit Arabische landen. Men wil om te beginnen over 42 miljoen Israëlische pond kunnen beschikken.

Het fonds dat tot stand is gekomen door de voorzitter van het dagelijks bestuur van de Jewish Agency Pinchas Sapir, zal leningen verstrekken aan grote gezinnen die hun huisvesting willen verbeteren. Voorts studiebeurzen aan leerlingen en ten slotte meehelpen aan programma's voor de opleiding van nieuwe leiders voor de Sefardië. In totaal is reeds twintig miljoen pond bijeengebracht. Een gezamenlijke commissie die uit de bijdragende groeperingen is gevormd zal de plannen verder uitwerken.

Van lekken en gotspes

door G. Philip Mok

aanstaande functionarissen, soms zelfs regeringsleden. Zonder namen te noemen (dat zou best kunnen) mag vastgesteld worden dat bepaalde columnisten in Israël aan dit feit een belangrijk deel van hun prestige ontleent. Daar is niets tegen zolang het niet tot excessen leidt. Zo'n excess zou er geweest zijn als de uittalingen van Henry Kissinger, die kortgeleden in een op het nippertje niet gepubliceerd boek terecht kwamen, aan de publiciteit waren prijs gegeven. Kissinger zou zich tijdens zijn „pendelmisies” soms laatdunkend over Arabische staatslieden of politici hebben uitgelaten. De Israëlische regering verbood, zich bewust van haar verantwoordelijkheid, deze publicatie.

Just omdat er in de Verenigde Staten in de loop der tijd veel meer „uitgelukt” is dan waar ook (getuige de gewetensdaad van Daniel Ellsberg, die zeer geheime zaken omtrent het Amerikaanse Vietnambeleid aan de publiciteit prijs gaf) is het een grote gotspes van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken om Israël het in de openbaarheid brengen van vertrouwelijke zaken te verwijten, en dat nog wel op zo'n manier dat „een verkeerd beeld geschapen wordt”.

Het enige dat af te leiden valt uit de heibel welke op grond van de-

ze verwijten tussen Israël en de VS is ontstaan (een erge heibel is het niet), is dat Amerika het blijkbaar in het kader van de herwaardering van zijn buitenlandse politiek nodig vindt Israël ditmaal op een onaangename wijze onder druk te zetten.

Terecht heeft het Israëlische blad Ma'ariv er op gewezen dat met name Henry Kissinger en diens gevolg de methode van het ventileren van informatie via „lekken” zeer goed kennen. Er worden wat boemerangs gepooid in de internationale politieke arena. Het is altijd weer boeiend om af te wachten wie en wanneer zijn gegooide boemerang op z'n hoofd krijgt. Enfin, genoeg over de pot die de ketel verwijft dat ze zwart ziet. Slechts het feit dat de VS nog steeds druk uitoefenen op Israël is interessant. Men kan eruit afleiden dat premier Rabin, die enkele weken geleden in Washington (om opnieuw de woorden van een Israëlisch diplomaat in Londen te gebruiken) „op de ciroepers” werd gelegd, zich niet totaal heeft laten uitpersen maar manhaftig stand heeft gehouden tegen alle harde eisen en verwijten in.

Al te grote druk kunnen de VS op Israël ook niet werkelijk uitoefenen. Via de brief die 76 Amerikaanse senatoren aan president Ford gezonden hebben, waarin zij

PERSONALIA

Geslaagd voor gymnasium b aan het Montessorilyceum te Rotterdam, Rob van Coeverden te Rotterdam.

Geslaagd voor onderwijzeres aan de Pedagogische Academie te Dordrecht Judith de Vries te Hendrik Ido Ambacht. Geslaagd voor atheneum-A: Chaja Rodrigues Pereira te Nijmegen.

Geslaagd voor Mavo Esther Raber te Amsterdam.

Geslaagd voor BA Engels aan de Bar-Ilan Universiteit te Ramat-Gan: Dorry Freistman-Zeisel te Rechowoth Israël.

Geslaagd voor eindexamen gymnasium B: Michael Bommel te Den Haag.

Geslaagd voor havo 5 op de Pedagogische Akademie: Theu Schampers te Den Bosch.

Geslaagd aan de Prof. Kohnstammschool afdeling Mavo te Emmeloord Paula Hiegentlich.

Geslaagd aan het Erasmusgymnasium afdeling Havo te Almelo en toegelaten tot het conservatorium te Zwolle, Eléon de Haas te Vriezenveen.

Geslaagd aan de hogere opleiding voor chef-kok te Den Bosch G. Dotsch te Amsterdam.

Geslaagd voor het Mavodiploma Gabi Dotsch te Amsterdam.

Geslaagd aan de IVO-Kindergemeenschap, voor het IVO-B-diploma, Simon Pool.

CHEMISCHE WASSERIJ

Inderdaad 'n oncom

De Reijngespecialist

• Kostverlorenhof 131. Tel. 45 35 95

• Rijnstraat 131. Tel. 44 51 21 - 44 53 97
Halen en bezorgen doen wij dagelijks en gratis.

hun steun aan Israël betuigden, plus uit de uittalingen van Kissinger die zei zich bewust te zijn van de verbintenis welke Amerika met Israël heeft, wordt duidelijk dat Ford ten aanzien van Israël geen al te gekke hokke-sprongen kan maken. Wil hij zich niet, terwijl het presidentsverkiezingsjaar 1976 met rasse schreden nadert, compromitteren.

Een ander punt is het plan van Israëls minister Sjimon Peres voor een federatie tussen Israël's en Palestijnen in Israël, op de Westoever en in de Gaza-strook. Het is niet alleen belangwekkend het is ook tekenend voor het feit dat in Israël steeds meer gedacht wordt aan samenwerking met Palestijnen, zij het beslist niet met Palestijnse extremisten. Dat een blad als de Volkskrant dit plan, dat tracht iedereen in zijn waarde te laten, afdoet als een voornemen „een soort Bantoe-staat” te vestigen, duidt erop dat men bij deze krant uiterst hardleers en onnozel is.

Onnozel omdat zo'n vergelijking met totaal andere omstandigheden niet opgaat. Hardleers omdat in het verleden mr. G. B. J. Hiltermann er de Volkskrant op geattendeerd heeft wat er tegen bevooroordeelde journalistiek is. Tegen het soort vooroordelen dat de Volkskrant aan de dag legt is alles te zeggen.

TWEE VUREN

Door de afwijzing van de Israëlische compromisvoorstellen ter gedeeltelijke ontruiming van de Gidi- en Mitlapassen in de Sinai en voorwaardelijke terugkeer van de olievelden van Aboe Rodeis, zowel door Egypte als door Jeruzalems jarenlange bondgenoot Amerika, is premier Rabin in een uiterst moeilijk parket geraakt. Washington heeft laten doorschemeren de wapenleveranties en de politieke steun aan Israël te zullen inperken, als Jeruzalem zich niet soepeler opstelt ten aanzien van de Egyptische verlangens. Rabin wil zich niet onder druk laten zetten. Noch door Amerika, noch

niw Com-
menlaar

door de oppositie. Begin blijft vasthouden aan zijn standpunt, dat Israël zich de luxe van royale territoriale concessies niet kan permitteren. Hij wordt daarin gesteund door generaal Goer, de opperbevelhebber, die in een algehele ontruiming van beide Sinai-passen het gevaar van een nieuw Egyptisch offensief ziet. Sadat is minstens zo hardnekkig als Begin. Hij wil dat Israël zich terugtrekt uit beide passen en een ruim gebied rond Aboe Rodeis. Zijn eis vindt bijval bij Washington. Rabin zit thans tussen twee vuren, maar het feit, dat hij samen met zijn politieke tegenpool Begin aan een tafel zit om op die manier gezamenlijk tot een uitweg uit dit dilemma te komen, is een hoopvol gebaar.

MEISJES

De slecht voorbereide en rommelig verlopen VN-wereldvrouwenconferentie in Mexico heeft weinig met emancipatie van doen gehad. Tenzij met emancipatie wordt bedoeld, dat vrouwen een even slecht en een politiek congres kunnen houden, als mannen soms plegen te doen. Van vrouwen, moeders en echtgenoten van soldaten, had verwacht kunnen worden dat zij een congres als in Mexico hadden aangegrepen om te overleggen hoe zij leed kunnen tegengaan. In plaats daarvan hebben de Arabische landen en in hun kielzog andere Afrikaanse en Aziatische onderontwikkelde landen de vergaderzaal verlaten toen Lea Rabin, de leidster van de Israëlische delegatie, het woord voerde. Een resolutie heeft de VN-wereldvrouwenvergadering aangenomen. Een resolutie waarin Israël werd veroordeeld omdat het vrouwen discrimineert. En voor zo een resolutie hebben vrouwen gestemd, uit Afrikaanse en Aziatische landen. Alsof zij niet eerst het eigen straatje hadden moeten schrobben. Met een mannenhoofd denk je dan: meisjes, meisjes, gebruik toch je verstand.

niw

Het Nieuw Israelietisch Weekblad, opgericht 4 augustus 1865, is het oudst bestaande nieuws- en opinieweekblad in Nederland. Het is het enige joodse weekblad hier te lande en het orgaan van de joodse gemeenschap in Nederland. Het Nieuw Israelietisch Weekblad beoogt voorlichting te geven aan en de spreekbuis te zijn van deze joodse gemeenschap.

Redactie: Keizersgracht 117, Amsterdam-C. Telefoon: 23 55 84 en 23 77 63. Telegramadres: Anyway, Amsterdam.
REDACTIE: M. Kopuit (hoofdredacteur), Renate Katz, Ina Sousa.

Het NIW wordt uitgegeven door de Stichting Nieuw Israelietisch Weekblad. Het heeft geen winstoogmerken. Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door: E. Spier (voorzitter), G. Bolle (secretaris), M. Duitscher (penningmeester), mr. K. J. Edersheim, mr. R. A. Levisson, M. M. Poppers en J. E. van der Wielen.

De abonnementsprijs van het Nieuw Israelietisch Weekblad bedraagt f 52 per jaar of f 13 per kwartaal. Losse nummers f 1.—
Postgiro 14792 — Gem. Giro J 472.
Bankier: Amsterdamse Crediet- en Handelsbank N.V., Postbus 10589, Amsterdam-C. (Postgiro 23681, Gem. Giro A 12822).
Administratie: Keizersgracht 117, Amsterdam-C. Telefoon: 23 55 84 en 23 77 63. Telegramadres: Anyway, Amsterdam.

Daniël Kahn benoemd bij Russensjoeltje

Rotterdamse opperrabbijn wordt Amsterdamse rebbe

In de zelfde week dat zijn mogelijke opvolger, de uit Antwerpen afkomstige rabbijn A. Hutterer, in Rotterdam zijn opwachting kwam maken, werd de verleden jaar na onenigheid afgetreden opperrabbijn Daniel Kahn van de Rotterdamse Nederlands Israëlitische Gemeente benoemd tot rabbijn van het in 1883 opgerichte zogenaamde Russensjoeltje van de vereniging Nidchei Israel Jechaneis in de Nieuwe Kerkstraat te Amsterdam. Deze vereniging heeft ongeveer tien jaar geen rabbijn gehad sinds het overlijden van rabbijn Katz, een groot joods geleerde.

In Amsterdam zal de heer Kahn hoofdzakelijk pastoraal werk gaan bedrijven. „Ik ga hetzelfde doen als de andere rabbinen. Mensen erbij trekken. De een door sjoeriem (cursussen), de ander door huisbezoek.” Daarbij rekent hij erop, dat zijn werk een ontlasting zal betekenen voor de rabbinen van de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge van Amsterdam. „Het zal in de praktijk wel zo zijn, dat wij elkaars werkzaamheden niet zullen overlappen. Het werktein is groot genoeg.” Om die taakverdeling geeft hij niet veel. „Het werk van rabbijn is werk van vertrouwen. Vroeger mocht de rabbijn zelfs zijn eigen salaris bepalen.”

Hoewel de heer Kahn geen officieel rabbijn in Amsterdam zal zijn neemt hij wel aan, dat hij door het Opperrabbinaat voor Nederland gevraagd zal worden te assisteren. „Ik kan me wel voorstellen, dat als we in een moeilijke situatie zitten we elkaar zullen helpen en ik bij voorbeeld een deel van het werk voor mijn rekening neem. Sinds mijn vertrek bij de gemeente in Rotterdam is herhaaldelijk nog een beroep op mij gedaan.” Dat hij van Rotterdamse opperrabbijn in feite is geworden een Amsterdamse rebbe van een kleine synagoge vindt de heer Kahn niet onoverkomelijk. „Ik kan me voorstellen, dat veel mensen het zien als een grote verlaging. Vroeger was ik een officiële grote man, en nu eigenlijk niets. Maar ik vind het niet zo belangrijk die officiële titels. Het is alleen een kwestie van figuur. De werkzaamheden van een rabbijn zijn gelijk aan die van een opperrabbijn. De titel opperrabbijn is ouderwets.”

De heer D. Kahn bij zijn installatie tot opperrabbijn in Rotterdam. Binnenkort volgt zijn installatie tot rabbijn van een verenigingsjoeitje in Amsterdam.

Ook dat hij, na een controverse die internationaal opzien heeft

gebaard, in Nederland blijft vindt de heer Kahn niet onoverkomelijk. Hij heeft, betoogt hij, vele mogelijkheden gehad naar het buitenland te gaan. Hij heeft het niet gedaan „omdat ik het zonde vind van datgene wat we hier hebben opgebouwd aan contacten zo maar te laten verlopen.”

Met Australië hebben we erg veel gecorrespondeerd, maar dat vonden we een beetje te ver weg. Mijn ouders wonen in Denemarken, die van mijn vrouw in Montreal. In Engeland hebben we ook mogelijkheden gehad, maar dat is tegenwoordig economisch zo slecht. In Canada hebben we goede mogelijkheden gehad, maar het is algemeen bekend, dat het beter is niet te dicht bij je schoonouders te wonen. Maar als Amsterdam geen goede onderwijsmogelijkheden had geboden, waren we misschien genoodzaakt geweest toch weg te gaan.”

Dat de heer Kahn rabbijn is geworden van een voor velen onbekende synagoge en niet rabbijn bij de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge te Amsterdam hindert hem niet. „Dat is toch alleen maar een kowed(ere)kwestie. Wat kan mij dat nu schelen. Ik kan me wel voorstellen, dat vele rabbinen het niet zouden willen, maar mij interesseert het niet. Het werk blijft gelijk en business is business.”

En met een verwijzing naar het verleden jaar gehouden interview met 't Algemeen Dagblad, waarin hij als Rotterdamse opperrabbijn te kennen gaf, dat joden zich nergens, behalve in Israël thuisvoelen, een uittaling die bij de Rotterdamse raads- en bestuursleden de druppel was die in het verkeerde keelgat schoot, merkte hij op. „Het zijn wel aardige mensen hier in Nederland. Ik ben graag in Nederland. Je voelt je hier best thuis.” Kpt.

Na een jaar

Als de heer Daniël Kahn op 5 september 1975, ingaande Rosj Hasjana (Nieuwjaar) voor het eerst officieel de dienst zal leiden in de synagoge aan de Amsterdamse Nieuwe Kerkstraat, zal hij precies een jaar zonder functie zijn geweest. Verleden jaar verliep zijn driejarig contract als opperrabbijn bij de Nederlands Israëlitische Gemeente te Rotterdam per 1 september. Rotterdam wenste dat contract niet te verlengen.

Een geschil ontstond toen de heer Kahn de geldigheid van het niet verlengen aanvocht. Rabbinen uit Nederland, België, Engeland, Israël en de Verenigde Staten boden hun bemiddeling aan. Bestuur en raad van de ressortale raad van Rotterdam hadden aan die bemiddeling geen behoefte.

Het geschil baarde internationaal opzien nadat de heer Kahn de voorzitter van de ressortale raad voor een Beth Din (rabbinaal hof) daagde en Rotterdam dit negeerde. Rotterdam verklaarde openlijk een Beth Din „onbevoegd” te achten van het geschil kennis te nemen. De heer Kahn zegt nog deze weigering „ongehoord” en „een zonde” te vinden. Hij nam als gevolg van deze „zonde” ontslag.

In het NIW (11 oktober 1974) spraken de meeste om commentaar gevraagde rabbinen uit binnen- en buitenland hun afkeuring uit over de weigering van Rotterdam.

Een sjoeltje moet een rebbe hebben

„In een sjoeltje moet een rebbe zijn,” zegt ons de heer A. Aronson, bestuurder van de Vereniging Nidchei Israel Jechaneis, waar de heer D. Kahn tot rabbijn is benoemd. „In ons sjoeltje komen betrekkelijk veel jonge mensen die niet zo vroom zijn. Wij proberen de verafstaanden te pakken en hebben altijd bijzondere diensten. Wij zijn tegen het afjakkeren van een dienst en we doen het heel muzikaal.”

Dr. Hausdorff: geen commentaar

De heer Aronson is van oordeel, dat de heer Kahn zal aanspreken bij de wat verder van het jodendom afstaanden. „In Rotterdam had hij juist aanhang onder de jongeren. In de studentenhuisen in de binnenstad zitten veel joodse jongeren, voor wie nooit iemand iets doet.” Het pastorale werk zal een van de belangrijkste taken van de heer Kahn worden. „Daarmee is ook het rabbinaat erg blij. Rabbijn Just heeft al gevraagd of rabbijn Kahn hem bij bepaalde taken wil helpen. Rabbijn M. Just zegt ons, dat het

niet in het voornemen ligt de heer Kahn lid te maken van het Opperrabbinaat van Nederland. „Hij is rabbijn bij dat privésjoeltje en lid van het Opperrabbinaat kan alleen worden een rabbijn van een officiële gemeente.” Wel zal het mogelijk zijn, dat voor bepaalde werkzaamheden een beroep op de heer Kahn wordt gedaan. „Als wij een derde dayan (rechter) nodig hebben voor een get (scheidingsakte) wordt bij een tekort wel eens een ander dan een officiële rabbijn gevraagd. Daarvoor behoeft je zelfs geen rabbijn te zijn.”

Werkelijk rabbinale taken zullen de heer Kahn echter niet worden toebedeeld. „Hij zal geen choepa (huwelijksvoltrekking) kunnen geven, maar wel de toespraak kunnen houden. Volgens het reglement is dat mogelijk.” Rabbijn Just is voor de benoeming van de heer Kahn gevraagd of er bezwaren zijn, dat de vroegere opperrabbijn van Rotterdam naar Amsterdam zou komen. „Wij hebben geen reden te zeggen of hij wel of geen rabbijn moet zijn bij die gemeente. Maar zijn komst naar Amsterdam zegt ook niet dat hij een officiële taak krijgt.”

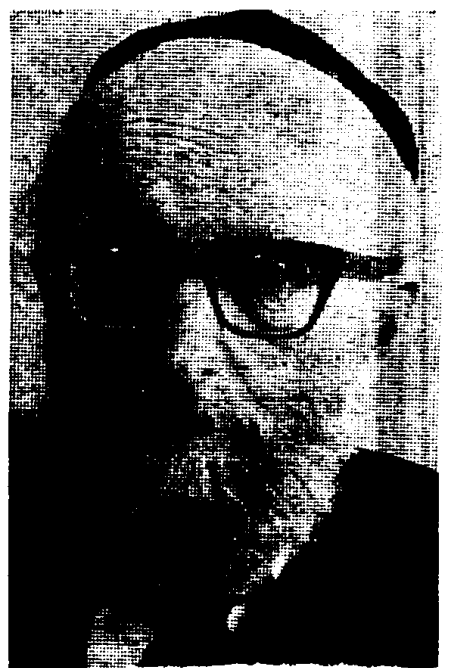
Van een officiële taak is ook de heer J. Parsser, voorzitter van de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge te Amsterdam iets bekend. „Ik heb ook maar in de krant gelezen, dat hij is be-

Voorzitter J. Parsser: in krant gelezen

noemd. Ik hoop, dat rabbijn Kahn hier goed werk doet en gelukkig wordt. In de Talmoud staat, dat als men van plaats verandert ook het geluk kan veranderen.”

Dr. D. Hausdorff, voorzitter van de Nederlands Israëlitische Gemeente te Rotterdam had geen commentaar op de benoeming van zijn vroegere opperrabbijn.

Rabbijn M. Just: advies gevraagd.

Wanneer Haroun Tazieff zijn hittebestendig pak aan heeft, draagt hij er zijn Rolex overheen.

Het figuurtje rechts op de foto is Haroun Tazieff. Deze foto werd genomen toen Tazieff en een wetenschappelijk team de eruptie van de Niragongo aan het observeren waren.

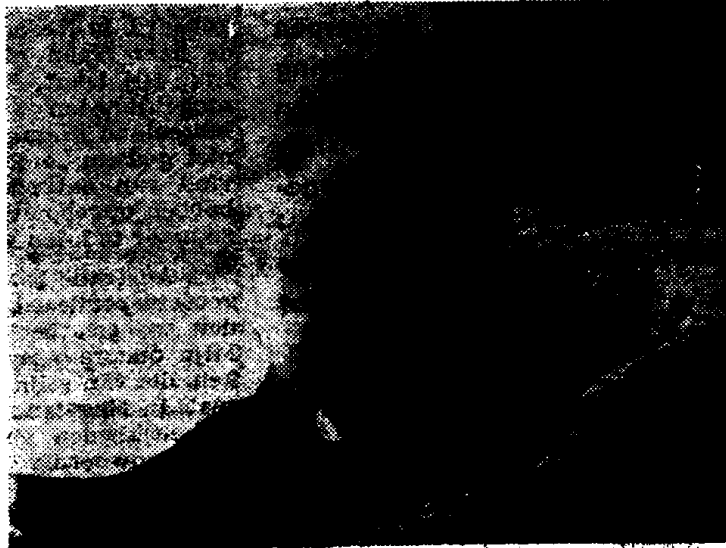
Haroun Tazieff draagt altijd een Rolex, maar jammer genoeg kon de camera er niet dicht genoeg bij komen om dit te kunnen laten zien.

De wetenschapsmensen die betrokken zijn bij het observeren en bestuderen van vulkanen hebben een absoluut betrouwbaar horloge nodig om veranderingen in temperatuur van gas en magma, dat omhoog gestoten wordt door de vulkanische uitbarstingen, nauwkeurig in tijd vast te leggen.

De cijfers en gegevens die zij verzamelen, helpen hen bij het doorgronden van de redenen en oorzaken van deze zich diep in de aarde afspelende verschijnselen.

De Rolex staat echter over de hele aardbol bekend om zijn rust en onverstoorbaarheid.

Uit een blokje 18 karaats goud of edelstaal van hoogwaardige kwaliteit beitelde men de naadloze Rolex Oyster Case. Daar zijn maar liefst 162 bewerkingen voor nodig. In deze onverwoestbare kast wordt door onze vakmensen een van de Rolex gepatendeerde uitvindingen gemonteerd: het is het speciale opwindknopje, dat zo goed geïsoleerd is, dat men het kan vergelijken met het luik van een onderzeeboot. Het uurwerk, een met de hand afgesteld

roterende, zichzelf opwindende perpetuum mobile, loopt zo precies dat het zelfs als chronometer geregistreerd staat bij een van de Zwitserse „Institutes For Official Chronometer Tests”

Het duurt ongeveer een jaar om een Rolex te kunnen maken en de tijd en zorg die de vakmensen van Rolex daaraan besteden, garanderen dan ook de absolute betrouwbaarheid van elke Rolex, waar en onder welke omstandigheden ze ook gedragen worden.

Men droeg Rolex Oysters bij het beklimmen van de Mount Everest en bij het duiken naar de diepste plaatsen in de oceanen.

Haroun Tazieff nam 'n Rolex mee naar de heetste plek op aarde, de krater van een werkende vulkaan! Jarenlang had de Niragongo zich zo rustig gehouden dat Tazieff in 1959 het waagde tot zelfs naar de bodem van de krater af te dalen. Hij beschreef die ervaring als volgt:

„Wij bevonden ons in een van de buitenwereld afgesneden krater, waaruit voortdurend rook opsteeg en die omsloten werd door reusachtige rotswanden. Het was een indrukwekkend gezicht, 500-600 voet beneden ons de bodem te zien liggen. In het noord-westelijk deel zagen wij een meer van vloeibare lava die onophoudelijk vanuit de diepte, het hart van de vulkaan, omhoog borrelde. Zo nu en dan barstte de zwarte elastische

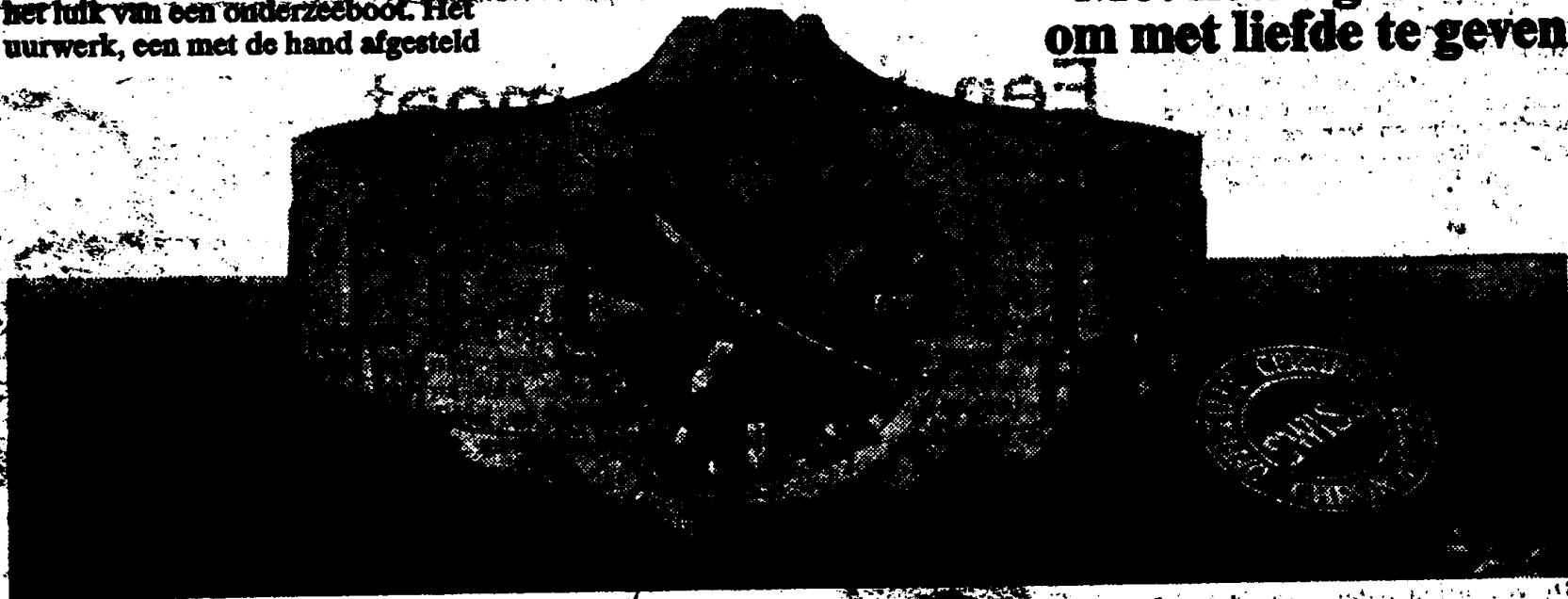
laag die als een dikke brij over de lava lag open en spoten felrode lavafontein recht omhoog. Aan de zuidzijde van het lavameer geselde een kolossale wolk van vuur en as de wanden van de krater. De vlammenzee leek op zware paarse, in beweging zijnde golven. Plotseling kwam de lava omhoog en bedekte in een mum van tijd een oppervlakte van zeker een halve hectare”.

Zo ziet u, waar u ook heen zoudt willen gaan, zelfs naar de meest warme streken, u kunt er altijd zeker van zijn dat uw Rolex Oyster, en elke andere Rolex, er al eens een keer eerder is geweest.

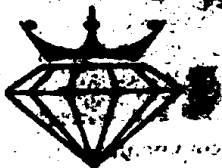
ROLEX

Met liefde gemaakt
om met liefde te geven

Afgebeeld: de Rolex Explorer in roestvrij staal.

De complete, onvolprezen Rolex kollektie vindt u bij Schaap Citroen van Gelder Juweliers Diamantairs! Rolex dealers - Adviseurs in beleggingsbriljant met de mooiste en grootste kollektie ook steeds in voorraad.

Schaap Citroen van Gelder

JUWELIERS DIAMANTAIRS

UTRECHT (aan de Oudekerkplein en Juweliershuis) Steenweg 61-63 telefoon 030-332244 - AMSTERDAM Kalverstraat 1 telefoon 020-66691
- GRAVENHAGE Steenweg 23 tel. 070-631977 - VENLO Vlootstraat 58 tel. 077-12155 - ROERMOND Steenweg 17 tel. 04750-13177
- ROTTERDAM Steenweg 16 tel. 010-139370 - MAASTRICHT Grote Markt 47 tel. 043-17056 - EINDHOVEN Damer 10 tel. 040-24401
- BREDASCHIEDEN 234 tel. 02522-19068 - 's-HERTOGENBOSCH Markt 19 | Kerkstraat 1 tel. 073-123341 - ROOSENDAAL
- NIEUWEGEIN 42850 - LEIDSENHAGE Wolgata 16 tel. 070-275633

door drs. Edward van Voolen

Bibliotheken

Een jaar geleden schreef ik over de deplorabele toestand, waarin Engeland zich bevond. De veranderingen sindsdien zijn nauwelijks ten goede geweest. De joodse gemeenschap betaalt een hoge tol aan de teruglopende economie. Dat neemt niet weg, dat het voor de Nederlandse toerist aantrekkelijk geworden is om met goedkope Engelse Ponden op zak, Groot-Brittannië te bezoeken. Voordat ik zelf mijn periodieke besprekingen vanuit New York ga voortzetten, wil ik de lezer meenemen langs de bibliotheken en instituten in Londen, waar de belangrijkste Engelse joodse periodieken verschijnen. Ze bevinden zich alle op een betrekkelijk korte afstand van elkaar, ruwweg tussen Hyde Park en het British Museum.

De rijke collectie Judaica en Hebraica in dit laatstgenoemde eldorado laat ik hier onberoerd. Enkele van de fraaiste geïllustreerde middeleeuwse handschriften zijn in de King's Library voor het publiek te bezichtigen. Niet lang geleden is dr. David Goldstein, tot voor kort aan het Leo Baeck College verbonden, begonnen aan een nieuwe bewerking van de catalogus van Hebreeuwse manuscripten (meer dan 1200 in getal). Het British Museum ontvangt als „copyright library” alle gepubliceerde boeken. Superlatieven laat ik dus maar achterwege.

Wie het dan nog aandurft zelf een boek te kopen, kan terecht bij de talrijke winkeltjes die het museum omringen, maar vooral in de Jewish Memorial Council.

Deze winkel bevindt zich samen met het Jewish Museum in het Adler House (Upper Woburn Place), de zetel van het Britse opperrabbinaat. Niet ver daarvandaan ligt het Warburg Institute (Woburn Square) dat een over vier verdiepingen verspreide bibliotheek bezit, met systematische catalogi en reproductieafdeling. De verzameling bestrijkt de hele kunsthistorie en cultuurschiedenis. Directeur Ernst Gombrich is voornamelijk geïnteresseerd in de relatie tussen psychologie en kunstgeschiedenis (zie zijn stimulerend boek „Kunst en Illusie”).

Kunst

Met de bibliotheek van de Hamburgse bankier Aby Warburg kwamen eminente cultuurhistorici als Fritz Saxl en Otto Korn, en ook de Nederlander Henri Frankfort, naar Londen. Het jaarlijks verschijnende Journal of the Warburg and Courtauld Institute bevat regelmatig artikelen die van direct belang voor de joods geïnteresseerde lezer zijn: met name over het nog maar ten dele ontgonnen terrein van de relaties tussen joodse geschreven bronnen en christelijke kunst.

Om de hoek, aan Gowerstreet strekken zich de wat saaie, somber-grijze gebouwen van University College uit. De Mocatta Library bevat er een grote collectie Engelse judaica, welke helaas in de oorlog nogal wat schade heeft geleden. De bibliotheek is het eigendom van de Jewish Historical Society of England. Een kleine honderd jaar geleden gesticht,

telt de Society onder haar leden de kopstukken van de Engelse joodse intelligentsia. De namen van Sir Isaiah Berlin, Alfred Rubens en wijlen Cecil Roth zijn ook in Nederland niet onbekend.

De Transactions, wier publikatie mede om economische redenen nogal opgehouden was, bevatten vele interessante artikelen. Ik noem, uit het laatste nummer, de reactie van de Britse pers op het Zionisme in Herzl's tijd, welke groot genoeg was om een positie-

Sir Isaiah Berlin: geen onbekende

ve weg te banen naar de Balfour-declaratie en de Britse betrokkenheid bij Palestina. Hoewel de Jewish Chronicle tegen het politieke zionisme gekant was, heeft het, zo blijkt door middel van talrijke artikelen, commentaren en bijlagen een belangrijke bijdrage

geleverd aan de verspreiding van het zionistische ideaal, ook onder niet-joden.

Theater

Alfred Rubens, wiens boek „Jewish Costume” al een standaardwerk is, schrijft over de jood in het Engelse theater. Eveneens trof ik er de lezing aan, die professor A. Heertje heeft gehouden over de econoom David Ricardo (1772—1823), die van joodse afkomst was en gerekend wordt tot één der stichters van de moderne economie. In hetzelfde gebouw bevindt zich de faculteit van Hebreeuwse en joodse wetenschappen. Het instituut staat onder leiding van Raphael Loewe en nodigt jaarlijks joodse geleerden van wereldfaam voor lezingen uit.

Het publiceert sinds een jaar het Bulletin of the Institute of Jewish Studies. In het college van advies van dit tijdschrift bevinden zich maar liefst Alexander Altmann, Arnoldo Momigliano, Gershom Scholem, Zwi Werblowsky en Yadin. In een artikel van Blidstein in het laatste nummer (2) over knielen in een mozaïek versierde plaats, miste ik verwijzingen naar het artikel van Efraim Urbach (Israel Exploration Journal 1959), die uitvoerig op de halachische verwikkelingen is ingegaan.

Pijnlijk

Voor de Engelse joden is het wel pijnlijk te zien dat alle artikelen afkomstig zijn van buitenlandse

joden. De lezingen in het schaars verlichte kleine zaaltje van de Mocatta Library vormen een hoogtepunt van de activiteiten van 't Instituut. Daar kon men de geleerde verhandelingen van opperrabbijn Jakobovits over medische ethiek in de responsa beluisteren — of binnenkort Altmann over Moses Mendelssohn.

Twee van de belangrijkste joodse instellingen hebben geen eigen publikaties: het Jews College en het Leo Baeck College. De docenten op beide colleges zijn evenwel produktieve wetenschappers, respectievelijk orthodox en conservatief-reform. In de bibliotheek van Jews College dat meer dan 60.000 boeken rijk is, kan men de Nederlandse Eria Broekema als behulpzame bibliothecaresse aantreffen (11 Montague Place). De collectie van het Leo Baeck College bevat daarvan slechts een zesde.

Bij Jews College is Nederlands naast Hebreeuws, Engels en Duits één der voertalen. Directeur dr. Albert Friedlander en docent Lionel Blue zijn ten nauwste betrokken bij Europeaan Jodendom, welks stimulerende artikelen talrijke malen in Perijodiek vermeld zijn. De bibliothecaris, Hyam Maccoby is redacteur van de Jewish Quarterly en auteur van een controversieel boek over Jezus („Revolt in Judea”).

Met het Leo Baeck College (333 Seymour Place), waar ik zelf studeer, sluit ik mijn tocht langs Londen periodieken af. Wie mij van partijdigheid wil beschuldigen, kan natuurlijk altijd terecht op Speakers Corner, een paar honderd meter hier vandaan in Hyde Park.

Uniek beeld van jiddisj theater in toneelmuseum

door Israel Gur

Een toneelmuseum met een daarbij behorend archief is bepaald geen Israelische vinding. Verscheidene Westerse hoofdsteden zijn wereldberoemd geworden alleen al door hun archieven op het gebied van het theater. Kostelijke archieven zijn te vinden in New York, Kopenhagen en Rome. Het zijn springlevende instellingen, waarin het gonst van de bezoekers en de activiteiten. Producenten, acteurs, onderzoekers op het gebied van toneel en literatuur en studenten maken op grote schaal gebruik van deze instellingen voor hun optredens, experimenten of onderzoeken. Deze archieven vormen een organisch deel van de dramaturgische en culturele ervaringen.

Tijdens een bezoek aan deze toneelarchieven in Europa en Amerika valt er voor een theaterminnende Israeli niet te ontkomen aan een zekere mate van jaloezie. Toch was de directe aanleiding voor de oprichting van het huidige Toneelmuseum in Jeruzalem niet de voorbeeldige wijze waarop men elders ter wereld te werk gaat, maar de uitgebreide hoeveelheid archiefmateriaal, welke zich in de jaren, dat het Israelische driemaandelijkse theater-tijdschrift nu reeds verschijnt, in Israel en Amerika had opgestapeld.

De eerste stap tot het opzetten van een toneelmuseum en een -archief was de vorming van een openbare commissie bestaande uit leidinggevende figuren in de theater- en literaire wereld. Deze begon, behalve het omvangrijke materiaal dat Bamah al bijeengegaaard had, ook andere belangrijke toneelcollecties aan te werven. Zo werd bij voorbeeld contact opgenomen met de onlangs overleden Zalman Zilberzweig, een bekende autoriteit van het Jiddisj theater en de schrijver van een veeldelige lexicon over het joodse theater. Men wilde deze rijke ar-

chieven naar Jeruzalem halen. Zilberzweig stemde erin toe en er kwam een overeenkomst tot stand tussen hem en Mosje Kol, de Israelische minister voor toerisme, die de openbare commissie voorzit. Intussen werd Zilberzweig echter gevaarlijk ziek. Ik had het voorrecht hem verscheidene weken voor zijn dood te mogen ontmoeten en zijn vrouw nam me toen mee om het archief te bekijken dat in een garage in Los Angeles was opgeborgen.

Slechte staat

Deze was tot de nok toe volgepakt met honderden boeken, platen, bandopnamen, documenten, afbeeldingen en brieven. De staat waarin het materiaal verkeerde was verbijsterend slecht. Toen het een jaar later naar Jeruzalem werd overgebracht in ongeveer tachtig grote kartonnen dozen verpakt, kon men beginnen met indeling en reparatie van de documenten. De meeste boeken moesten opnieuw worden ingebonden en de financiële uitgaven waren aanzienlijk.

Behalve de twee grote verzamelingen van Zilberzweig en het

theatertijdschrift Bamah, die de grondslag vormen van de Jeruzalemse archieven, komt er geregeld materiaal binnen van acteurs en producenten, zowel in Israel als daarbuiten. Hier moet ook melding worden gemaakt

Tijdschrift Bamah bracht beroemde archieven bijeen

van de archieven van de overleden Jitschak Nozhik, een van de steunpilaren van het thans niet meer bestaande satirische theater Hamatát en van Meir Margalit, een van de grootste Israelische acteurs die ongeveer een jaar geleden stierf en die zijn grote verzameling op theatergebied reeds tijdens zijn leven naliet. In mei 1973 opende het Jeruzalemse Toneelmuseum en -Archief zijn poorten voor het publiek. De voornaamste component van deze instelling is haar bibliotheek,

waarin zich menig zeldzaam, zelfs uniek boekdeel bevindt. De boeken staan ter beschikking van de onderzoekers en voor geïnteresseerde lezers die ze alleen in de leeszaal mogen inzien, omdat er geen boeken worden uitgeleend. Andere onderdelen van het archief zijn de duizenden mappen die vele persoonlijke gegevens omvatten over producers, acteurs, toneelschrijvers, critici, mensen die research op toneelgebied verrichtten, etc.

Gewoonlijk houden deze archieven zich bezig met huidige optredens van de Israelische theatergroepen, maar ook omvatten zij toneel-materiaal dat aan het instituut werd geschonken en op het verleden betrekking heeft. De archieven omvatten ook mappen met knipsels uit de Israelische en de wereldpers van nieuwe stukken en met verwijzingen naar het toneel-leven en de activiteiten op dit gebied. Een belangrijk werkgebied van het archief ligt op het terrein van de toneeldocumentatie. Leden van de staf interviewen acteurs en producers en leggen hun verhalen vast op de band. De band-bibliotheek groeit gestaag en staat eveneens ter beschikking van studenten aan toneelscholen en mensen van de wetenschap.

Publikaties

Men hoopt dat men eens veel van het materiaal dat op deze wijze bijeengebracht werd, zal kunnen publiceren. Het museum is overigens reeds, in samenwerking met Bamah, begonnen met de uitgave van een serie bibliografische publikaties, zoals een index van de talloze toneelperiodieken die in de loop der jaren werden uitgegeven in het Jiddisj en het Hebreeuws.

Een van de belangrijke functies welke het archief en museum zich zelf hebben opgedragen toen ze gesticht werden, is het houden van mobiele tentoonstellingen. Het eerste van zulk soort evenementen, gewijd aan de gedachtenis van Meir Margalit, vond

plaats in de Jeruzalem Schouwburg. Vandaar werd de tentoonstelling overgebracht naar de stadsschouwburg in Haifa en thans kan men haar zien in het Habimah-theater in Tel Aviv. Duizenden mensen hebben er een bezoek aan gebracht.

Brandpunt

Doel en functie van het toneelmuseum en -archief werden bondig omschreven door Mosje Kol in zijn redevoering tijdens de openingsplechtigheid, toen hij zei: „Bij het openstellen van de deuren van dit huis voor het publiek, vragen wij allen die hier binnenkomen te leren over hun volk door middel van de toneelstukken die geschreven werden door joden in het Hebreeuws, Jiddisj en andere talen.”

FAVORI
AMSTELVEEN

POTTER'S WHEEL

Een nieuwe creatie in „oven-vast”-aardewerk.

Geheel voor deze tijd zowel in vormgeving als decoratie.

Naast een zeer „vriendelijke” prijs (Eetservies voor 8 personen f 480.—) een tijdloos servies met mogelijkheden van uitbreiding, nalevering etc. etc. Onze etalage, Galerij 158, geeft u een beeld.

Binnen ontvangt u alle verdere inlichtingen bij

FAVORI
AMSTELVEEN

Rabbinaal hof van Beersjeba

Vrouw verboden te huwen met vader van haar kind

Een uitspraak van het Hooggerechtshof van Israël heeft de woede opgewekt van beide opperrabbijnen van Israël Sjilmo Goren en Ovadia Yossef, de minister van godsdiensten, Jitschak Raphael, alsmede van tal van rabbinale hoven in het land. Het Hooggerechtshof heeft namelijk geëist, dat het rabbinaal hof van Beersjeba een discriminerende clausule uit een scheidingsbrief verwijdt. Volgens deze clausule is het Margalit Levy niet mogelijk te huwen met Simcha Sjaron de man van wie zij een kind verwacht.

De door de rabbijnen afgegeven akte tot ontbinding van het huwelijk tussen Margalit Levy en haar echtgenoot, van wie zij al geruime tijd gescheiden leeft, bevat de bepaling dat zij niet mag trouwen met de vader van het nog te geboren worden kind. Margalit Levy schakelde daarop het Hooggerechtshof in met het verzoek het rabbinaal hof te gelasten het verbod tot een echtscheiding met Simcha Sjaron ongedaan te maken. Het Hooggerechtshof stemde in meerderheid voor dat verzoek. Alleen rechter Jitschak Kahan was van oordeel, dat met een uitspraak van het Hooggerechtshof het gezag van de rabbinale hoven zou worden ondermijnd. De rabbijnen van Israël hebben de juridische bevoegdheid aan de hand van de halacha (religieuze wet) in zaken van huwelijk, echtscheiding en civiele zaken.

Zwarte lijst

Na de uitspraak van het Hooggerechtshof heeft het opperrabbinaat van Israël Margalit Levy op de door de rabbijnen bijgehouden „zwarte” lijst geplaatst. Op deze lijst staan ongeveer honderd namen van joden die op een of andere wijze volgens de halacha niet in het huwelijk kunnen treden. Aangezien in Israël huwelijken tussen joden alleen door rabbijnen kunnen worden gesloten, betekent het plaatsen op de zwarte lijst een onmogelijkheid tot het aangaan van een echtscheiding.

De uitspraak van het rabbinaal hof van Beersjeba druist in tegen de moderne opvattingen die juist aanmoedigen dat een gescheiden of te scheiden vrouw trouwt met de man van wie zij een kind verwacht. De uitspraak van het rabbinaal hof van de Negevhoofdstad wordt ook door velen vreemd gevonden, aangezien de rabbijnen de discriminerende clausule ook hadden kunnen weglaten, voorgevend dat zij niet weten wat zij weten.

Het Hooggerechtshof heeft bij haar beslissing, waarbij het rabbinaal hof gelast wordt het huwe-

lijksverbod van Margalit Levy met Simcha Sjaron ongedaan te maken zich kennelijk laten leiden door de hedendaagse opvattingen.

Overigens heeft het rabbinaal hof van Beersjeba nog geen gevolg gegeven aan het bevel van het hoogste Israelische rechtcollege. Wel hebben de rabbijnen een verklaring uitgegeven waarin wordt gezegd, dat men geen enkele beslissing van een wereldse rechtbank zal aanvaarden in zaken van het religieuze recht en dat men zal voortgaan met het doen van uitspraken die gebonden zijn aan Tora en halacha „zoals in Israël traditioneel het geval is geweest van geslacht op geslacht”.

Aantasting

Opperrabbijn Sjilmo Goren gaf te verstaan dat de uitspraak van het Hooggerechtshof de onafhankelijkheid van de religieuze hoven aantast. Minister Raphael uitte zich in woorden van gelijke strekking. De Sefardische opperrabbijn, Ovadia Yossef, verklaarde dat de leden van de religieuze hoven eenvoudigweg geen enkele opdracht van dergelijke aard zouden aanvaarden. Raphael verklaarde nog nader dat hij de minister van justitie over deze zaak had benaderd en dat men hem beloofd had dat het Hooggerechtshof de zaak nog eens in overweging zou nemen.

De reactie van orthodoxe zijde heeft een sterke algemene reactie opgeroepen. Op verschillende plaatsen in Israël hebben vrouwen gedemonstreerd als protest tegen de beslissing van het rabbinaal hof van Beersjeba. Op een meegevoerd bord was geschreven: waarom zijn kinderen van een overspelige vrouw bastaards en worden kinderen van een overspelige man erkend door de rabbijnen?

Besloten kring

Mapam-leden in de Knesset hebben verzoekt om een debat over deze zaak. Niet-religieuze Israëli's juichen de uitspraak van het Hooggerechtshof toe. Men neemt aan dat de uitspraak een volgende stap in de zaak door de betrokken vrouw en man zal vergemakkelijken, namelijk het verzoek om erkenning door het Hooggerechtshof van wat hier bekend staat als „huwelijk in besloten kring”. Dit is halachisch gezien niet mogelijk maar door het Hooggerechtshof aanvaard. In het verleden is dit in diverse gevallen gebeurd, waar het ging om een Cohen die een huwelijk sloot met een gescheiden vrouw. Een dergelijk huwelijk is verboden. Algemeen is men van mening dat hoe dan ook het principe van het burgerlijk huwelijk een stap nader is gebracht door de uitspraak van het Hooggerechts-hof.

Uitgestoten wetenschappers komen op zondag in Moskou in particuliere huizen bijeen

door dr. B. N. Bachra

Ondanks de huidige beperkingen voor joden bij de toelating tot de academische instellingen in de Sowjet-Unie, is het aantal joden aldaar met een academische opleiding groot, zowel in relatieve als in absolute zin. De joden vertegenwoordigen slechts ongeveer 1% van de totale bevolking, maar vormen ongeveer 9% van de wetenschapsmensen. Alleen de Russen en Oekraïners tellen grotere absolute aantallen. De huidige discriminatie tegen joden blijkt onder andere uit de relatieve afname van het joodse aandeel bij de vroege stadia van de academische studie. Bij promovendi en nog meer bij de kandidaten in de wetenschappen.

De ernstige belemmering van de emigratie van joodse wetenschapsmensen door de autoriteiten is er mede aan te wijten, dat zij van mening zijn, dat ze deze mensen niet kunnen missen. Volgens de natuurkundige prof. Voronel, die kortgeleden naar Israël mocht emigreren, is de drang naar academische studie bij joden in de Sowjetunie ontstaan door de mogelijkheden, die de communistische revolutie daartoe bood, na de langdurige discriminatie in de tsarentijd. Men had toen nieuwe academici nodig, omdat vele intellectuelen het land na de revolutie waren ontvlucht. Daarnaast zochten de joden in wetenschappelijke studie compensatie voor de geringe mogelijkheden tot joods-culturele ontplooiing onder het communisme bewind. De beperkingen die de joden nu ondervinden bij hun toelating tot de academische instellingen, hebben daarentegen weer en belangrijke stoot gegeven aan hun bewustwording in joodse zin, doordat de vlucht in de wetenschap moeilijker was geworden. Men vindt dan ook naar verhouding vele joodse activisten onder de studenten, die de discriminatie relatief het sterkst ondervinden.

Enerzijds proberen de autoriteiten het land minder afhankelijk te maken van joodse intellectuelen, door de studiemogelijkheden voor joden te beperken. Anderzijds willen ze de joodse bewustwording onderdrukken en dat verergert de situatie van de joden in het land en verhoogt de drang tot emigratie, in het bij-

zonder naar Israël, ook onder hen, die betrekkelijk weinig joodse kennis bezitten.

Een van de middelen, die de uitgestoten joodse intellectuelen hebben aangegrepen om in intellectuele zin op peil te blijven is het houden van wetenschappelijke bijeenkomsten op zondagen in hun woningen, waar over allerlei wetenschappelijke onderwerpen, ook op joods gebied, voordrachten worden gehouden en een levendige discussie volgt. Een reden voor het houden van deze bijeenkomsten is, dat de uitgestoten joodse intellectuelen niet aan congressen mogen deelnemen, niet in de Sowjetunie en zeker niet in het buitenland, en verder dat ze van de wetenschappelijke literatuur worden uitgesloten. Het idee voor het houden van deze bijeenkomsten was afkomstig van prof. Voronel. Leidende persoonlijkheden hierbij zijn ook de wiskundige Alexander Lunts en de natuurkundigen Victor Brailowski en Mark Azbel. De eerste bijeenkomst vond plaats in de woning van prof. Voronel in april 1972. De laatste tijd doen de autoriteiten moeite om het houden van deze bijeenkomsten onmogelijk te maken. Zo worden deelnemers bedreigd met processen wegens verraad aan de Sowjetunie. Wetenschapsmensen van buiten Moskou worden verhinderd deel te nemen, doordat zij op de stations in hun woonplaatsen worden tegengehouden en deelnemers uit Moskou, die buiten die stad op reis gaan, wordt soms gedurende enige tijd verboden om terug te keren.

Met een hartelijke kus begroette premier Jitschak Rabin zijn vrouw Lea toen zij terugkwam van de conferentie over het Jaar van de Vrouw in Mexico

Vrouwen lopen weg bij rede Lea Rabin

De vertegenwoordigsters van meer dan de helft van de 123 landen die een afvaardiging hebben gezonden naar de in Mexico City gehouden conferentie over het Jaar van de Vrouw verlieten de congreszaal toen Lea Rabin, de echtgenote van premier Jitschak Rabin en leidster van de Israelische vrouwendelegatie het podium betrad voor een toespraak.

Tot de weggelopen delegaties behoorden de afvaardigingen van Arabische, Afrikaanse en Aziatische landen. Ook de acht vrouwen sterke afvaardiging van de

Palestijnse Bevrijdingsorganisatie verliet de zaal. Deze delegatie was aanwezig als waarnemer op uitnodiging van de Economische en Culturele raad van de Verenigde Naties.

„We zullen wachten tot de exodus voorbij is”, reageerde Lea Rabin, toen zij de uittocht van Israël vijandige vertegenwoordigsters zag. „Ik weet dat er conflicten en misverstanden zijn tussen landen”, zei de Israelische vertegenwoordigster, „maar zij zullen niet worden opgelost als men weigert naar elkaar te luisteren”.

Lea Rabin was in de zaal blijven zitten bij de speech van Jehan Sadat, de echtgenote van de president van Egypte. Jehan Sadat had voor de conferentie begon verzoekt niet naast Lea Rabin te worden geplaatst. Tevens had zij te kennen gegeven geen prijs te stellen op een gesprek met haar Israelische zuster. De Egyptische meende niets met Lea Rabin te bespreken te hebben, zolang Israël Arabisch gebied bezet houdt. De echtgenote van de Israelische premier daarentegen had duidelijk verklaard, dat Israël Arabische grond in beheer heeft als

Jehan Sadat: niet naast Lea

gevolg van de Zesdaagse oorlog. Het heeft niets met expansionisme te maken, maar is het resultaat van een strijd, die door Egypte in 1967 is uitgelokt. Maar ook zei Lea Rabin, dat als het aan Israël ligt onmiddellijk een werkelijke vrede met de Arabische landen mogelijk is. Als Israël nog in deze generatie contacten met Duitsland kan onderhouden na het vreselijke wat men daar het joodse volk heeft gedaan, dan is met de Arabieren vrede mogelijk.

De afgevaardigden van de Conferentie over het Jaar van de Vrouw namen aan het eind van de besprekingen een resolutie aan waarin Israël werd veroordeeld wegens de behandeling van de vrouw in de Arabische gebieden en waarin werd opgeroepen te strijden tegen het zionisme.

Waar vindt u in één expositie op één adres een totaal-programma kantoor-interieurs op Europees top-niveau?

BIJ DOESBURG VAN NIJENBURG IN ZWANENBURG

2000 m2 showruimte met eigen parkeergelegenheid. U bent dagelijks welkom van 9-17.30 uur.

Doesburg Creative Ideas in Office-Styling van Nijenburg BV. Olmenlaan 3 - Zwanenburg Telefoon 02907-3255* Telex 13485 DO-38K

Wat Amerika betekent voor de emigrant, dat is Israël voor de toerist. Een land van welhaast onbegrensde mogelijkheden, dat je ook na vijf vakanties nog tal van onbekende mooie plekjes te bieden heeft. Wie Israël eens bezocht, keert beslist een volgende keer of vaker daarheen terug. Wie er al meer is geweest, wordt zeker niet blasé. Daarvoor heeft dit land een te grote historie en verscheidenheid in steden en landschappen. Kortom, je raakt er niet uitgekeken, vooral wanneer je door het land trekt. Per auto, per bus, per brommer of zelfs te voet (als lifter, hetgeen gemakkelijker is dan in Europa).

Ook voor de toerist leiden Israels wegen naar Jeruzalem

door Renate Katz

... u moet deze kant op ...

Wie jong is, kan altijd wel een plaatsje vinden in een van Israels dertig jeugdherbergen. Van het noordelijkste puntje bij Tel Hai en Metoela tot Eilat aan de Rode Zee liggen de jeugdherbergen in een vrij dicht net over het land verspreid. Rond de historische plaatsen zoals Jeruzalem en het schitterende Meer van Galilea is de keuze wat groter, want daar liggen in een tamelijk kleine cirkel een aantal jeugdherbergen dicht opeen. Gastvrijheid is in Israël een heilig begrip. Jeugdherbergen vormen daarop geen uitzondering. Het zijn echter geen hotels, waar de outillage en de bediening overigens doorgaans uitstekend genoemd kunnen worden.

De herbergouders sluiten hun huis overdag van negen tot vijf. Daarna zijn de gasten van harte welkom. Als je doodmoe van de hitte en van alle indrukken, die je op je tochten hebt opgedaan, bijvoorbeeld in de herberg van Safed of Ein Gedi aan de Dode Zee komt binnenstrompelen, staat de grote pan met een stevige kost (meestal zonder vlees) al klaar. Nadat je je maaltijd zelf hebt gehaald en hem hebt verorberd, is het, net als in Nederland, afwassen geblazen en je bed opmaken. Wat later op de typisch Israëlische avond die zo abrupt in duisternis wordt gehuld, wordt het kampvuur ontstoken. Liefhebbers van muziekinstrumenten kunnen dan naar hartelust blazen of tokkelen. Horra's, debka's en andere volksdansen verhogen de sfeer van prettige saamhorigheid.

Verfrissend

Een trektocht van de ene jeugdherberg naar de andere (met de bus, want te voet zijn alleen de kortere afstanden in het noorden van het land gedeeltelijk te overbruggen) geeft de reiziger een buitengewoon verfrissende indruk van wat er allemaal groeit en bloeit in Israël.

Kaal en dor zijn natuurlijk de

naar een waar natuurparadijs, Galilea. Van grijsbruin veranderen de kleuren der bergen van Judea in heel zachtgroen. Bij Degania aan het Meer van Galilea zie je opeens een uitwaaiing van honderden kleuren groen. Vooral in de winter en het voorjaar is dit contrast goed waarneembaar. In de zomer is het meeste, ook in Jeruzalem en Tiberias, door de hitte verdord. Alleen het land vlak aan de zijk in de diepte als een zilveren lint vanaf de beeldschone Banias bij Golan in het noorden, door het land slingerende Jordaan is vrijwel altijd groen.

Kamperen

Aangezien jeugdherbergen alleen voor degenen onder de 26 jaar toegankelijk zijn, verdient het ook aanbeveling eens in Israël te gaan kamperen. Net als de

Vanuit Ayelet Hasjachar kan men bijzonder mooie uitstapjes maken naar het Meer van Galilea en het Hoele natuurpark. Wie dol is op paarden, zal de paardenfarm annex hotel Vered Hagalit zeker in zijn hart sluiten. Dit kleine sprookjesland ligt ongeveer vijftien kilometer ten zuiden van Ayelet Hasjachar te midden van een reusachtige bloementuin, enkele honderden meters boven het meer, waar overigens de sportvisser van een rijke vangst verzekerd is.

Veel verder zuidelijk gelegen is de camping Chamee Zohar. Vlak bij de oase-kiboets van Ein Gedi aan de Dode Zee en niet ver van Massada. Ook in het toeristenseizoen is het er heel stil. Veel groen is er niet, maar de kolossale rotspartijen van Massada zijn bijzonder imposant. In de buurt ligt ook de jeugdherberg Neve Zohar, alsmede de vrij nieuwe badplaats-kuuroord Ein Boket, waar lijders aan de huidziekte

tevens, uit louter natuurlijke produkten van de Dode Zee, grondstoffen voor de Israëlische cosmetische preparaten. Of mevrouw Lot erg mooi was, vermeldt Tenach niet. Wel is het een feit, dat de hedendaagse Israëlische vrouw nog profiteert van haar lichtzinnige omkijken bij de vernietiging van Sodom en Gomorra. Haar schoonheidsmiddelen komen uit de Dode Zee.

Rotspartijen

Niet alleen die ene letter in de naam maakt het verschil tussen de Dode en de Rode Zee zo treffend. Het is de hele bijna tropische atmosfeer in Eilat, welke het vakantiehouden daar zo een allure geeft. Evenals in de rest van het land stuit je hier ook onmiddellijk op bijbelse herinneringen. Even ten noorden van Eilat lig-

regel is, dat je nooit alleen de geheimzinnige en toch niet geheel ongevaarlijke wereld van koraalriffen en zeefauna moet betreden. Al op het schiereiland Sinai, waarheen tal van excursies per bus gemaakt kunnen worden (om het klooster van St. Catharina of Sjarm El Sjeik te zien), ligt niet ver van Eilat een van de mooiste plekjes ter wereld, de „Fjord". Daar bij Hasjemesj stroomt de zee even landinwaarts en de daardoor gevormde baai is sprookjesachtig mooi.

Vaste prik op elke toeristische trip door Zuid-Israël is sinds de dood van oud-premier David Ben Goerion diens woonplaats Sde Boker. Vlakbij, op ongeveer twintig kilometer ten westen, liggen de ruïnes van de Nabatees kerk in Sjivta. Ook in het dichterbij gelegen Avdat en de kiboets Ein Avdat word je geconfronteerd met een rijk verleden. Waar trouwens niet in dit oude land?

Als men Jeruzalem goed wil bekijken, dan kost dat dagen, zo niet weken. Dan is het wel eenvoudiger om Asjkelon (waar Sjimsjon de Filistijnen versloeg) of op een middag Jaffa bij Tel Aviv te gaan bekijken. Evenals in de kunstenaarsdorpen Safed in Galilea en Ein Hod bij Haifa, vindt men in Jaffa, voor de Israëlische nog steeds Jafa, talrijke exposities en galeriën, waar zeer exclusieve artikelen te vinden zijn.

Bij een wandeling door de nauwe straatjes van dit oude vissersdorp ziet men duidelijk, met hoeveel liefde en geduld in Israël wordt gewerkt aan het herstel van al de oude monumenten. Opdat men niet vergete, dat Tenach nog een levend element is in het landschap en in de steden. Jeruzalem is daarvan wel het duidelijkste bewijs.

Souvenirs

Vlak bij de Tempelmuur heerst een voor oosterse begrippen buitengewone bedrijvigheid. Al die handelaars in souvenirs of andere zaken die je nou eigenlijk niet per se nodig hebt, hebben sinds de hereniging van deze wonderbaarlijk mooie stad in 1967 het illustere gezelschap gekregen van een Israëlische ploeg archeologen. Steentje voor steentje trachten zij voor latere generaties de oude koninklijke pracht van Jeruzalem bloot te leggen. Door de huidige generaties wordt het hun niet in altijd even grote dank afgenomen, zoals Israels veroordeling door de Unesco in november 1971 bewees.

Jeruzalem wordt echter een eeuwige stad genoemd. Voordat men dit moeizame werk naar waarde leert schatten, mag het dus nog wel wat langer duren. Dat de stad van nu bewonderd en bemind wordt, bewijzen wel de overvolle straten, waar toeristen, pelgrims en niet te vergeten de Israëli's zich mengen tot een kleurige massa. Geen stad is zo bezongen in en vergroet met het huidige Israël als deze. Waar een Israëliër of een joodse toerist ook woont of logeert, alle wegen leiden ten slotte toch naar Jeruzalem. Ook voor de toerist. Voor menig een is het het beginpunt van zijn vakantie. Voor anderen de laatste halte voor de terugkeer naar huis. Onvergetelijke herinneringen laat ze bij ieder achter.

jeugdherbergen zijn de campings stukken goedkoper dan de hotels en je bent zo vrij als een vogeltje in de natuur. Een auto en een caravan of kampeerwagentje meenemen? Hoeft niet altijd. Op enkele van de zeventien Israëlische campings kan men namelijk caravans en andere kampeerbodigheden huren tegen een redelijke prijs. Tenten zijn bijna op alle campings te huur.

Nog meer dan in de hotels en de herbergen bestaat hier de mogelijkheid om directe contacten te leggen met de Israëlische bevolking. Door de politieke situatie in het Midden-Oosten is men genoodzaakt in eigen land vakantie te houden en het verblijf in de hotels is voor de meeste Israëli's onbetaalbaar. Kamperen niet. De meeste campings zijn omgeven door rijk natuurschoon en liggen in de nabijheid van de beroemde historische en bijbelse monumenten. Ze zijn voorzien van schone kook- en wasgelegenheden en zelfbedieningsrestaurants. Ook de kampwinkel ontbreekt vrijwel nergens. Wie zich niet happy voelt in een tent, kan bij de meeste campinghouders (behalve Harod, Ha'on en Bitan Aharon) ook een bungalow of zomerhuisje huren.

Verscheidene soorten horecahuisvesting biedt de kiboets Ayelet Hasjachar in Boven-Galilea. Behalve het gerieflijke guesthouse, dat men overigens ook wel in enkele andere kiboetsiem aantreft, biedt de kiboets Morgenster, zoals de vertaling van zijn naam luidt, nog de mogelijkheid om vlak bij de archeologische opgravingen van Hazor een chalet te huren. Een pracht van een gelegenheid om na alle omzwervingen door Israël een dag of wat tot rust te komen.

In Jeruzalem komt de toerist vele typen tegen; vlnr.: een Arabisch-christelijke huismoeder terug van boodschappen doen, een orthodox jongetje op weg naar het cheider (de ultra-orthodoxe joodse school) en een Arabische islamiet bezig aan het middaggebed. Foto onder: voor Israëls jeugd is het liften een normale zaak. Vele buitenlandse jongeren nemen het voorbeeld gaarne over

psoriasis met veel succes genezing zoeken. Een middagje drijven op de Dode Zee is reuze ontspannend.

De bergen van Edom liggen op een steenworp afstand als een vaag-blauwe keten aan de overkant van de zee. Van de vrouw van Lot, die in een zoutpilaar veranderde, zijn bij Sodom de overblijfselen nog te zien. Daar wordt thans in een indrukwekkend industrieel complex niet alleen potas en broom gewonnen en verwerkt, maar men vervaardigt er

gen bij Timna de opnieuw in gebruik genomen kopermijnen van koning Salomo. Voordat we verder noordwaarts trekken, is het bepaald de moeite waard om in het stralend blauwe water van de (door koralen zo gekleurde) Rode Zee een diepzeeduik te nemen.

Zeefauna

In Eilat zijn professionele begeleiders aanwezig, want de vuist-

Wie jong is vindt altijd wel plaats in een van Israels 30 jeugdherbergen

Negev en de bergen rond Jeruzalem en in Judea. Maar met hun ontelbare kleuren bruin en geel zijn ze van een onvergetelijke en fascinerende schoonheid. Midden in de Negev, vlak voor het plaatsje Mitspe Ramon, waan je je plotseling op de maan. De zandverstuivingen zijn er zo grillig gevormd, dat ze doen denken aan de kraters van onze aard-satelliet. De weg van Jericho naar Beit Sjean loopt langs het Jordaan-dal

Druk bestaan tussen universiteit, leger en gezin

Israelische student verdient enorm respect

door Ruth Seligman

Een vriend van mij heeft een zoon die studeert voor zijn doctoraal in de wijsbegeerte aan een van de Israelische universiteiten. Hij heeft een vrouw en twee jonge kinderen en, zoals hij zegt, „een heleboel verschillende baantjes buiten mijn studie om, waaronder ook free-lance fotograferen.“ Hij kijkt uit naar de dag waarop hij maar één baan heeft, één belangrijke bezigheid.

Intussen houdt hij zich ook bezig met naar wat een waanzinnige race lijkt tegen de tijd om zijn onderzoekingen voor zijn doctoraal af te ronden. Een taak die steeds weer onderbroken wordt door de geregelde oproepen voor de reserve-dienstplicht. „Ik trek me in feite niet veel aan van die perioden van veertig dagen dat ik moet opkomen,” zegt hij, „maar mijn vrouw doet dat wel.“ Het zijn de oproepen voor drie of vier dagen dienst die hem het meest storen. „Net wanneer ik midden in een ontzettend belangrijk experiment zit. Er zijn studenten die in groepen werken, zodat wanneer een van hen wordt opgeroepen, de rest van de groep voor hem kan blijven doorwerken. Maar waar ik mee bezig ben dat is een individueel project en als ik weg ben dan is er dus niemand die het voor me kan overnemen.“

Hoe doen ze het, die studenten van ons? De meesten zijn gehuwd, krijgen maar weinig financiële steun van hun ouders, zo ze die al krijgen. Ze komen rond door werkdagen van 18 uur te maken, door hun vrouwen de gehele dag of part-time te laten werken en door voor zichzelf te erkennen dat het leven in Israël nimmer gemakkelijk of zorgeloos is geweest. Zij aanvaarden hun lot met een terloopse en toch realistische waardering dat dit de wijze van leven is zoals die nu eenmaal moet zijn. Zij kijken zelden terug of voor-

uit, maar concentreren zich op hun huidige taken. Op het afronden van hun studies en het werken om rond te komen. Zonder klagen vertrekken ze om hun reserveplicht op regelmatige tijdstippen te vervullen, zich ervan bewust dat veiligheid het meest drukkende probleem voor Israël is. Ik kijk naar onze zonen en dochters, naar de lasten die zij dragen en mijn hart gaat naar hen uit. Ik herinner mij mijn eigen studententijd zonder zorg, in een ander land, in een andere wereld en in een ander tijdvak. Wij werden niet geplaagd door de frequente onderbrekingen wegens militaire dienst. Wij hadden tijd om onze colleges te volgen en onze tentamens op tijd te doen. We werden niet gedwongen steeds weer om uitstel te vragen, dat overigens door onze universiteiten heel gemakkelijk wordt toegestaan. We snelden niet van onze baan naar het collegelokaal, van de bibliotheek naar de groenteman, van het verwisselen van luiers naar de studie.

De meesten van onze studenten vervullen hun dienst bij de strijdkrachten die drie jaar duurt, voor meisjes is dat twee, voordat zij naar de universiteit gaan. Ze zijn achttien jaar als ze opkomen en zelfs op die vroege leeftijd niet vrij van zorgen. Ze komen uit de dienst, gerijpt en volwassen en toch, verbazingwekkend genoeg, niet verhard, door de wrede werkelijkheid waaraan ze werden

blootgesteld. Velen trouwen spoedig na hun dienstplichtvervulling, stichten een gezin terwijl ze de lessen volgen en werken om zichzelf en hun kroost te onderhouden.

Geen gemopper

Vreemd genoeg hoort men weinig gemopper, zelfs niet wanneer een oproep om in dienst te komen tussenbeide komt voor een belangrijk af te leggen examen.

„Dan doe ik dat examen maar later,” en ze schuiven het ongemak luchtig terzijde. Terwijl het toch gaat om de noodzaak het materiaal lang nadat het geleerd werd nog eens opnieuw te bekijken na wat wellicht een periode van veertig of meer dagen is geweest van leven te velde zonder de gemakken die het burgerbestaan biedt. Misschien zijn de vrouwen en moeders die zij achterlaten wel nog grotere heldinnen. „Mijn grootste zorg, iedere keer dat mijn echtgenoot wegmoet,” aldus de vrouw van een student, „is hoe ik het voor mekaar krijg mijn part-time baan als secretaresse te vervullen wanneer Michael weg is. Hij goochelt meestal zo met zijn studie-uren dat hij thuis kan zijn om op de baby te passen als ik naar mijn werk ben.“

Het studeren terwijl het geluid van een schreiende baby op zijn hardst is in een overbevolkte tweekamerflat mag dan wel niet studeren onder ideale omstandigheden inhouden, maar een verrassend groot aantal van onze studenten doet dit toch maar. En noch zij noch hun kinderen lijken er slechter mee af. „We helpen elkaar allemaal,” zei de vrouw van een student, „vooral wanneer onze echtgenoten hun reserve-

dienstplicht vervullen. We delen het oppassen op de baby's in, houden elkaar gezelschap en doen zelfs boodschappen voor hen die niet weg kunnen.“

Weinig pleziertjes

Het sociale leven voor deze gehuwde afstuderenden is erg beperkt. „Ik mag wel zeggen niet-bestaand,” aldus een vrouw. „We gaan bij elkaar op bezoek, luisteren naar een plaatje, babbelen, maar wie heeft tijd of geld voor een avondje uit?” „Nu en dan een film,” zei een ander. „Je moet niet overdrijven. Zo moeilijk is het leven nou ook weer niet. We hebben elkaar en daar gaat het maar om.“

„Natuurlijk is het geen gemakkelijk leven,” vindt een student, „en die voortdurende oproepen maken het niet gemakkelijker. Maar dan

denk ik aan mijn vrienden die graag hier zouden zijn, werken en studeren en je dienst vervullen, en die er niet zijn, niet meer zijn.” We praten zelden over onze verliezen. Onze studenten-soldaten gaan naar de herdenkingsdiensten voor hun gevallen kameraden, leggen de bloemen op hun graven en keren terug naar een bestaan dat te weinig uren per dag telt, niet genoeg dagen per week, om alles te doen wat er gebeuren moet.

Maar dit is Israël, ons land, strijdend om te overleven en een jeugd voortbrengend die academische studies met werk weet te combineren, en dat met zoveel succes. En met hun militaire dienst en hun gezinszorgen. We zijn dan ook bijzonder trots op hen, maar zelf moeder zijnde, bloedt mijn hart ook voor hen.

Rabin overlegt met oppositie

(Vervolg van pagina 1)

Amerikaanse bemiddelingspolitiek.

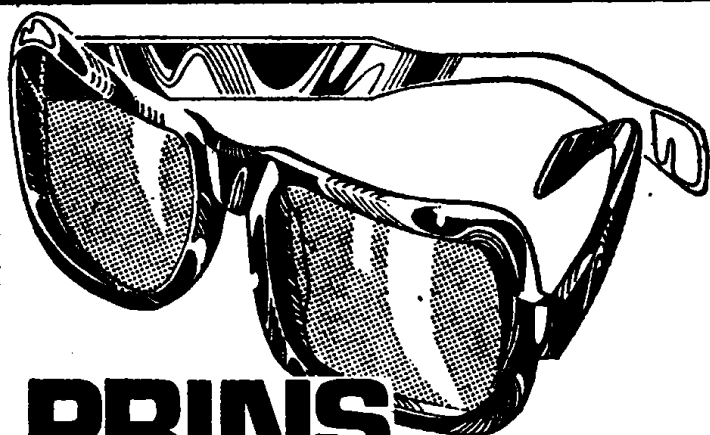
Die irritatie is, zoals eerder opgemerkt, wederzijds. Israël voelt zich flink onder druk gezet door Washington. Jitschak Rabin heeft inmiddels verklaard, dat Israël indien de Likoeoppositie, die fel gekant is tegen territoriale concessies aan welke Arabische staat dan ook, het been stijf houdt, rekening moet houden met een vermindering van de Amerikaanse morele en materiële steun aan Jeruzalem, als er geen tweede troepenscheiding met Egypte wordt bereikt.

Hoewel er nog hard aan getrokken wordt, zowel in Jeruzalem als in Washington, om alsnog voor augustus een tweede akkoord tussen Israël en Egypte mogelijk te maken, is de wapeningswedloop in het Midden-Oosten alweer in volle gang. Amerika, Rusland, Engeland en Frankrijk leveren met elkaar weer eens een felle concurrentiestrijd in de verkoop van raketten, gevechtsvliegtuigen en elektroni-

sche afweerapparatuur. Vooral de Arabische landen profiteren hiervan.

Israël krijgt op het ogenblik weliswaar nog steeds de toegezegde Amerikaanse Phantoms en ander wapentuig, maar in gesprekken met ambassadeur Simcha Dinitz heeft de Amerikaanse regering al herhaaldelijk laten doorschemeren, dat deze wapenleveranties wel eens aan banden gelegd zouden kunnen worden, als Israël nog langer „dwarsligt” bij de Amerikaanse bemiddelingspolitiek.

Hiervan heeft premier Rabin deze week uitvoerig gewag gemaakt tijdens zijn besprekingen met oppositieleider Menachem Begin. In Israël is men er zich terdege van bewust, dat de herziening van de Amerikaanse Midden-Oostenpolitiek al in een ver gevorderd stadium is gekomen. Rabin tracht nu in eigen land meer eenheid en vooral steun te krijgen voor de politieke koers die hij de komende tijd moet gaan voeren omwille van de veiligheid van zijn land.

PRINS BRILLEN

Leveranciers alle ziekenfondsen
Keuze uit honderden monturen
Adviseurs voor contactlenzen

REMBRANDTWEG 157, AMSTELVEEN
GELDERLANDPLEIN 24, BUITENVELDERT
hoek Gr. van Priesterlaan

JUDA en ILANA

nodigen jullie uit op de officiële opening
van

BAR DISCOTHEEK Come Be Nation

ZATERDAG 5 JULI 1975 21.00 UUR
Optreden van de Small talk.

Gratis drankje.

Amstelstraat 32 (bij het Rembrandtsplein)

W. SELIG B.V.

Horlogemaker

Amsterdam-Z., Grevelingenstr. 6, tel. 020-734762

Reparatie van merkhorloges
speciaal Rolex Jaeger-le Coultre,
Omega en andere topmerken.
Ook antieke uurwerken.

Verkoop van Buren-horloges.

כשר „CARMEL” CATERING eig. P. A. Edery

DOOR HET GEHELE LAND
VERZORGEN WIJ AL UW SIMCHOTH

Inlichtingen: Nieuwe Molstraat 13, Den Haag
Telefoon 070 - 46 93 28

1945 30 JAAR VRIJHEID 1975

Met deze unieke serie penningen welke in 14 kt goud en zuiver zilver worden geslagen geeft de ORANJE MUNT „symboolisch” weer, wat na 30 jaar vrijheid, de vijf bange jaren van onderdrukking en verzet, indertijd voor vele mensen heeft betekend.
Verklaring der penningen:
1 De bezetter strekt zijn adelsarsklauw uit over ons dierbaar Vaderland
2 De bevolking komt voor het eerst massaal in verzet te Amsterdam
3 Anne Frank, symbool van de machteloze Joodse landgenoten
4 De hongerwinter greep diep in ons volk in
5 Begin van de bevrijding, Koningin Wilhelmina zet voet op Vaderlandse bodem
6 Symbool van de Vrijheid, het Nationaal-Monument op de a. achterzijde der penningen 1 t/m 6
7 De bevrijding, het Nationaal-Monument op de b. achterzijde der penningen 1 t/m 6
8 Huwelijk Christine-Jorge

B. goud 500 ex. 6 gr. Ø 22,8 mm à / 146,— (serieprijs / 888,—)
C. goud 250 ex. 11 gr. Ø 28 mm à / 223,— (serieprijs / 1290,—)
D. goud 100 ex. 20 gr. Ø 36 mm à / 306,— (serieprijs / 2350,—)
E. goud 25 ex. 35 gr. Ø 38 mm à / 678,— (serieprijs / 3998,—)
F. goud 25 ex. 50 gr. Ø 38 mm à / 958,— (serieprijs / 5850,—)
Zuiver zilver 25 gr. Ø 38 mm à / 79,— (serieprijs / 470,—)

1 Maand na sluitingsdatum worden de eerste 3 penningen verstuurd incl. luxe cassette, garantieverzekeringsbewijs, BTW en portokosten.

Inschrijven op deze unieke serie, waarvan de penningen ook los zijn te bestellen, kunt u t/m 15 juni 1975.

Te bestellen bij banken, juweliërs en rechtstreeks bij de

ORANJE MUNT — POSTBUS 4700 — DEN HAAG

HERENGRACHT 22 — IN- EN VERKOOP VAN MUNTEN — TEL. 070-64.69.24

boeken

Overtrokken oorlogsherinneringen van amateur-historicus S. de Jong

door Joop Bromet

De Oorlogsherinneringen door S. de Jong. Uitgeverij T. Wever, Mekele (f 17,50).

liggende werelden helder, boeiend en overzichtelijk ineen te laten vloeien is meer nodig dan een reeks oppervlakkige mijmeringen onderbroken door wat persoonlijke details.

Op pag. 18 van zijn boek schrijft De Jong o.m. in zijn „beginselverklaring”: „Nu ik tot de geschiedschrijving van de jaren '40-'45 genaderd ben, allereerst enkele opmerkingen over mijn „methode”. Het is die van de zuiverste subjectiviteit. Zij is daarom echter historisch waardevol, omdat men dit genre historiografie op basis van een stuk zelf beleefde geschiedenis dan voor latere generaties kan toetsen aan de historie uit de officiële geschiedenisboekjes, zoals ze verteld wordt op de scholen.” Wie iets dergelijks in een eigen boek neerschrijft, moet zichzelf wel hoog in de rekening hebben.

Het is juist deze zelfverzekerde houding van „ik zal het ze allemaal wel eens even haarfijn vertellen” die veel afbreuk doet aan de oorspronkelijke intentie. De Jongs boek bevat tal van interessante en treffende details, die deze oorlogsherinneringen op zich zeer verdienstelijk maken. Zo is het hoofdstuk over de bezettingsjaren in Friesland zeer lezenswaard omdat daarin gebeurt, waar het in de rest van deze oorlogsherinneringen aan ontbreekt: de persoonlijke ervaring wordt in zijn eenvoud een voorbeeld voor een stuk geschiedenis. Het detail — bezettingstijd in Friesland — krijgt zoveel nadruk dat het boven de eigen waarde uitstijgt. Zou dit ook in de rest van het boek zijn gebeurd, dan waren deze oorlogsherinneringen veel interessanter doordat zij inzicht hadden kunnen geven in het reilen en zellen in de mediene in oorlogstijd. De onderlinge banden, het isolement.

Maar De Jong wil meer. Veel meer. Daarom zijn deze herinneringen aan de onderduik en de mediene slechts een onderdeel geworden en krijgt men al lezende

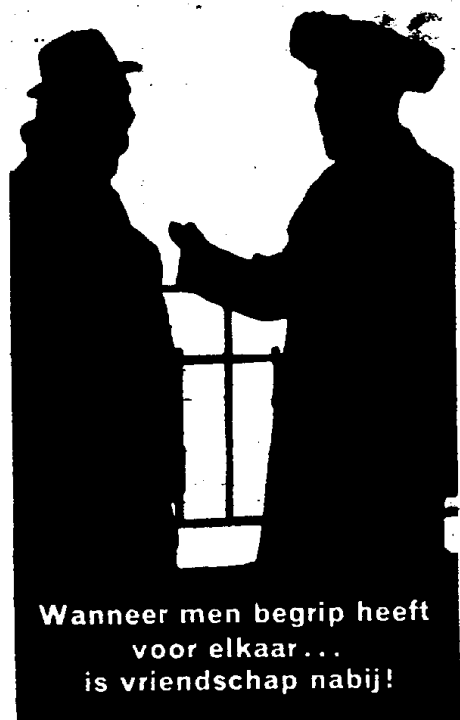
sterk de indruk dat hij zijn visie op de totale wereldgeschiedenis graag even in één boek heeft willen verwerken. Soms leidt dit tot aardige overpeinzingen, die in hun openhartigheid stof genoeg tot nadenken geven. Twee voorbeelden. Over het koningshuis schrijft de Jong: „Nu vraag ik mij ook af wat het lot der joden in Nederland zou zijn geweest, als de koningin niet was weggegaan, maar hier was gebleven. Ik denk in dit verband aan koning Christian van Denemarken, die openlijk bij Dr. Werner Best, de Beauftragte van Hitler, tegen de voorgenomen invoering van de Davidster protesteerde en dreigde hem als eerste Deen zelf te zullen gaan dragen. Dit dreigement had zoveel succes, dat de Davidster pas werd ingevoerd na de aanslag op Hitler in 1944, toen de RSHA het alleen nog maar voor het zeggen had.” En over de Nederlandse Spoorwegen schrijft S. de Jong: „Veel en veel erger heeft de directie van de NS zich misdragen, ik weet er beslist geen beter woord voor, door het laten lopen, week-in week-uit, maand-in maand-uit, jaar-in jaar-uit, van de hemeltergende jodentransporttreinen naar Auschwitz en Sobibor. Daarvoor alleen al had deze gehele NS-directie een moreel vonnis verdiend in plaats van een eervolle zuivering en rehabilitatie....”

Het zijn dit soort opmerkingen die de amateur-historicus zich kan permitteren. Hij kan zijn ergernis, wrevel of woede ongestoord de vrije loop laten en tot vaak uiterst verteerbare uitspraken komen. Voor sommigen kan dat het effect hebben van het intrappen van een open deur, maar ongetwijfeld voor zeer velen betekent het een andere (nieuwe) visie en in ieder geval interessante discussiestof. Aan onderwerpen is er dan ook geen gebrek. We reizen kris-kras van de provinciale politiek naar wereldproblemen. Van mediene naar Mokum. Van Joodse Raad naar Westerbork,

De Jong wil zoveel zeggen dat hij vaak over zijn eigen pen struikelt. In het hoofdstuk over het bombardement van Rotterdam, schrijft hij b.v. na een korte inleiding over de positie van Hitler in het bos van Compiègne in Frankrijk: „Dat deze snelle ineenstorting kwam, is niet alleen kwestie geweest van militair wanbeleid, doch ook mede en misschien wel in hoofdzaak te wijten aan de geest van morele verrotting waarvan de fel antisemitische Action Française, met aan het hoofd Charles Maurras, de pleitbezorger was. Doch hopelijk kan deze zaak later, als mijn dramatisch gesprek, met Alexander Cohen te Toulon op de proppen komt, behoorlijk uit de doeken worden gedaan...” Dit soort opmerkingen vaak vergezeld gaand met kreten als „En nu iets...”, „Maar eerst nog...” of „Wellicht komen ze erop terug als ze dit boek hebben gelezen...” vergallen veel van het oorspronkelijk leesgenoegen. De lezer wordt geen duimbreed eigen creativiteit gegund. Er is al voor hem gedacht en dat zal hij weten ook!

Achterin het boek is een ooggetuigenverslag opgenomen van een tijdgenoot die het gedwongen vertrek van de joden uit Leeuwarden van zeer nabij heeft meegemaakt. Onder het kopje „Indrukken die ik nooit vergeet” beschrijft H. v.d. Form op sobere wijze wat er „in hem” opkomt als hij door het oude Leeuwarden wandelt en het voormalige getto ziet: „Als ik nu in Leeuwarden loop te mijmeren door mijn oude straatjes rondom die eens zo oergetzellige Put, zoek ik naar een simpel gedenkteken, maar ik vind het niet; er is niets anders dan de oude decors, waar ik m'n brochures leerde en het tellen in het Hebreeuws.”

Het is jammer dat de wereld die door deze zo schijnbaar eenvoudige woorden wordt opgeroepen, in deze oorlogsherinneringen té veel afwezig is.

Wanneer men begrip heeft voor elkaar... is vriendschap nabij!

Sylvain Salomon Brachfeld is een initiatiefnemer. Met zijn boek

uw joodse buurman

steekt hij de hand uit naar iedereen die wil begrijpen. Hij vertelt over z'n volk, z'n godsdienst, het Joodse gezinsleven, de feesten, de rol van de Joodse gemeenschap in Vlaanderen en Nederland...

Uw joodse buurman
230 blz., 200 foto's, f 27.50

Verkrijgbaar bij iedere
Standaard Boekhandel

DE KANS
OP VRIENDSCHAP

MAAKT
„KENNISMAKEN”
WAARD.

In de oorlog werd het Belgische jodendom procentueel veel minder zwaar getroffen dan het Nederlandse. In 1940 woonden in België 54.700 joden (velen waren reeds eerder gevlucht). Na de oorlog waren het er ongeveer 32.000. Ondergedoken waren er 20.000 à 25.000. Gedeporteerd werden er 25850, van wie 23883 niet terugkeerden. Antwerpen heeft weer zijn typische jodenbuurt, waaraan de chassidische groep een karakteristiek element toevoegt. Het boek geeft veel informatie, is keurig uitgevoerd, bevat veel e. interessant fotomateriaal en een uitvoerige bibliografie. Wie, wat meer wil weten van onze Belgisch-joodse buurman kan dit boek met vrucht ter hand nemen.

- 1) S. Vos, Oorspronkelijk Israelietisch. Boekbeek, Amsterdam 1896, no. 226. Tweeds druk, no. 364.
- 2) B. E. Polak, Recepten uit de Joodse keuken, Amsterdam 1955, no. 77.
- 3) H. Beem, Jerosche, Assen 1970.

Sylvain Brachfeld schreef informatief boek over onze Belgisch-joodse buurman

door H. Beem

Joodse buurman, door Sylvain Brachfeld. Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, Antwerpen-Amsterdam 1975.

re joodse groep in de gola... zich in meerdere of min... mate aangepast aan de... van het volk, waar ze... vrijheid of, wat vaker het... was, gastonvrijheid ge... had. Dat heeft geleid... grote verschillen tussen de... groepen onderling, nog... van de gewestelijke... heringen die zich zelfs op... beperkt gebied als Neder... ontwikkeld hebben. Als... bleef het religieuze erf... hoezeer ook hier plaatse... en landelijke gebruiken... dat alles is be... genoeg, maar toch ver... het meer, als men zich al... realiseert, hoe een zo... de deur gelegen joodse...enschap als de Belgische... eigen van de Nederland... ontwikkelende aspecten ver... g. Brachfeld vertelt op... leesbare en begrijpeli... wijze over deze gemeen-

schap, over haar historie, over „de structurele vormen van haar gemeenschapsleven,” de verhouding tot de niet-joodse omgeving, integratieproblemen, waaronder het talle probleem waarbij de nadruk valt op de joodse gemeenschap van Antwerpen.

Natuurlijk komen de hoofdstukken over eredienst en over Sjabbat en feestdagen, wat de inhoud betreft, grotendeels overeen met een Nederlands boek als dat van rabbijn De Vries, dat evenals dit boek als uitgangspunt een aantal dagbladartikelen had, bedoeld om de niet-joodse buurman voor te lichten. Voor 1880 waren de joden in België grotendeels van Nederlandse herkomst. In 1836 voerden bijvoorbeeld de gebroeders Bovie uit Amsterdam het slijpen van briljanten in.

Nadien echter kreeg deze gemeenschap door emigratie uit Oosteuropa een overwegend Oostjoods karakter. Dat komt in dit boek tot uiting door de beschrijving van gebruiken, ook op religieus gebied, die de Nederlandse joden vreemd zijn zoals het „offrielen” met bijbehorend „bombardement” van amandelen en nootjes, of sommige gebruiken bij de choepa.

Ook het menu van de sjabbattafel doet ons vreemd aan. De gefilte fisch heeft langzamerhand een bekende klank gekregen, maar lokasjen en klafje zijn voor de meesten van ons onbekende namen, evenals „gouden soep”. Koegel kennen wij evengoed als de Antwerpse joden, maar Saartje Vos zou toch wel verbaasd opgekeken hebben als ze gelezen had dat dit „een uit geraspte aardappelen bestaand en in vet gebakken gerecht” is. Zij had er volgens haar recept tarwemeel, rozijnen, kaneel en gestooten nagelen met gestoofde peren of appelen voor nodig 1) en als ze dit recept gelezen had, zou ze waarschijnlijk gemonpeld hebben: kaan schmak, kaan lak, kaan schmie, kaan rie 2). Trouwens lechawdie bein chajiem lechajiem, Bea Polak denkt er precies zo over en ik zelf ben door jarenlange ervaring nog steeds enthousiast voor het Nederlands-joodse recept 3). Zo ziet men maar weer hoe groepen ook op culinair gebied ver uiteen kunnen groeien.

Het boek behandelt naast algemeen joodse onderwerpen ook specifiek Belgische. Betrekkingen tussen joden en gojim in België, de situatie in dat land tijdens de oorlog, integratie en assimilatieproblemen. Het overkoepelend lichaam is het Centraal Israeli-

tisch consistorie te Brussel. Het joodse onderwijs in België heeft blijkbaar heel wat meer te betekenen dan in Nederland, in Antwerpen bijv. ontvangt minstens 85 pct. van de jongeren joods onderwijs en er zijn verschillende dagscholen voor kleuter-, lager en middelbaar onderwijs. Afwijkend van het Nederlandse patroon zijn ook de inleidende „boodschappen” van de voorzitter van de Synode van de Protestantse Kerk van België en van de bisschop van Antwerpen.

Wat de inhoud van deze laatste betreft, naar onze smaak zou het beter in een katholiek boek op zijn plaats zijn. Een kort, maar instructief overzicht over de Joden van Nederland is door Siegfried van Praag geschreven. In de bijlagen vindt men twee opiniepeilingen. „Wat denken Goyim van Joden en een bijdrage De Chassidim (geschreven door een niet-jood). De schrijver wijst er herhaaldelijk op dat het niet in zijn bedoeling ligt apologie te bedrijven, niettemin raken we hier en daar toch wel in de spogetische sfeer verzéld, bijv. bij het hoofdstuk over het rituele slachten en met name ook bij de opsomming van wat joden in handel en nijverheid gepresteerd hebben. Dat dit kwaadwilligen niet imponeert en zelfs het tegen-gestelde effect kan hebben, zouden we langzamerhand kunnen weten. Overigens gaat het wat ver, als een zo typisch Nederlandse schrijver als Siegfried van Praag op grond van zijn woonplaats Brussel voor de Belgisch-joodse literatuur geclaimd wordt.

JOODSE GEMEENSCHAP AMSTERDAM

Fl. Parklaan 9
Tel. 23 47 73
Synagoge Raw Aron Schuster, Lelstraat en Buitenveldert: Vrijdagavond (tevens aanvang van de sjabbat): 19.45 uur sjabbat-ochtend 8.30 uur.
Synagoge Linnaeusstraat, Ger. Doustraat, West en Amstelveen: sjabbat-ochtend 9.00 uur.

KEHILLAS JAAKOV

G. v. d. Veenstraat 26: vrijdagavonddienst met ingang van de sjabbat; sjabbat-ochtenddienst 9.00 uur, sjabbatavonddienst 1 uur voor uitgang sjabbat. Iedere ochtend en avond dienst.

DE JOODSE GEM. AMSTERDAM

Synagoge Graafschapstraat 8, Amsterdam-Zuid.
Diensten: vrijdagavond, aanvang 19.30 uur; sjabbatmorgen, aanvang 10.00 uur.

PORT ISRAEL GEM. AMSTERDAM

Mr. Vlasopplein 3
Synagogen
Vrijdagmiddag Mincha en Ngarbiet 19.45 uur.
Sjabbat Zemiroth, Sjabbat 8.45 uur. Mincha 21.00 uur. Ngarbiet 22.05 uur.

TARBOET- RESSORT

Job. Vermeerstr. 22, Amsterdam.
1. Machon Ivrie wenst de studenten een prettige vakantie. Het leerjaar 75/76 begint in de eerste week van september.
Inlicht.: Tarboetressort.
2. Een uitgebreide uitgave voor Rosh Hashana, Yom Kippur en Sukkoth is in voorbereiding.

Antwerps meisje, 16 jaar, zoekt

familie met meisje

zelfde leeftijd om bij hen de maand augustus door te brengen (2 of 3 weken) om haar Nederlands uit te oefenen.
Brieven onder nr. D 424 bureau van dit blad.

WONINGRUIJ JERUZALEM- AMSTERDAM

Echtpaar zonder kinderen zoekt voor minimaal 66n jaar

flat

in of nabij Amsterdam.

Aangeboden in Jeruzalem: (ruil of verhuur).

2½ kamerflat

c.v.; kosher. Inlichtingen: 's morgens tussen 10 en 12 uur, tel. 020-449968.

Kleinverhuurder aan het J.B.O. zoekt per september

etage of andere vrije woon- gelegenheid

in Amsterdam Z.
E. de Looie, v. Eekhoutstraat 34, Hoogveen, 02120-20213

Garage DUKE BAAS

Verhuur van 200 nieuwe wagens
Ford Transit, VW 1900 en bestel, Lupo en Busjet, Opel Kapitän, Rekord en Kadett e.s.
Van Oostadestraat 262-273 telefoon 794842 - 717708.
Verkoop accessoires, onderdelen en toebehoren: (alles voor uw auto).
Winkel:
Van Woustraat 111, telefoon 719108.

BOMS

Foto- en filmstudio's

HENK BOOMS

Utrechtsestraat 20, tel. 243210.
Van Woustraat 242, tel. 720066.

Méer dan
100%
Service

NOVG

W. ROSENBLATT

1a Oudekerkplein 140 - Amsterdam
telefoon 020-26 56 73

RADIO VOS

Radio voor Joodse Gemeenschappen
in Nederland
Centrum voor Joodse Gemeenschappen
in Nederland

Centrum voor Joodse Gemeenschappen in Nederland
TELEFOON 73 61 54

EENZAME WEDUWNAAR (vrijg.) met eigen woning en auto s.k. z. ap. mog.

alleenstaande dame

Lege- behoorlijke, vergoeding als gezelschapshen, goedkope, dure, s.k. z. ap. mog. Inlichtingen: Bureau van dit blad.

Hoogcatharijne Radboud Kwartier 283 — Utrecht

Nieuw Israël?
Een telefoontje, of de ingevulde bon insturen is al voldoende voor de inlichtingen betreffende reis- en verblijfskosten.

* Ja, ik ben geïnteresseerd en verzoek per omgaande volledige inlichtingen.

naam

adres

plaats

telefoon

HET WERLD JEWISH ORGANIZATION
AMSTERDAM

gratis veranderen dat zie niet vaak meer

Vin Jijden is een moderne kostuumzaak. Kostuumzaak is echter de slogan die wij koesteren aan de pasvorm van uw kostuum. Dat zit 'n in ons oude vak van coupeer. Mocht u 'n kostuum ontdekken dat u niet meer past, dan maken we dat in orde zonder extra kosten. Waarvind je dat nog?

Collectieve herenmode en wijfjesmode
Kouwenhoornhof 10-12, Amsterdam, tel. 020-450005

fromagerie „européenne“

Spec. in binnen- en buitenlandse kaassoorten

Tevens verzorgen

wij uw KAASSCHOTELS

AMSTELVEEN

Binnenhof 43 - Telefoon 020-419155

AMSTERDAM-Z.

Beethovenstraat 37 - Tel. 020-799037

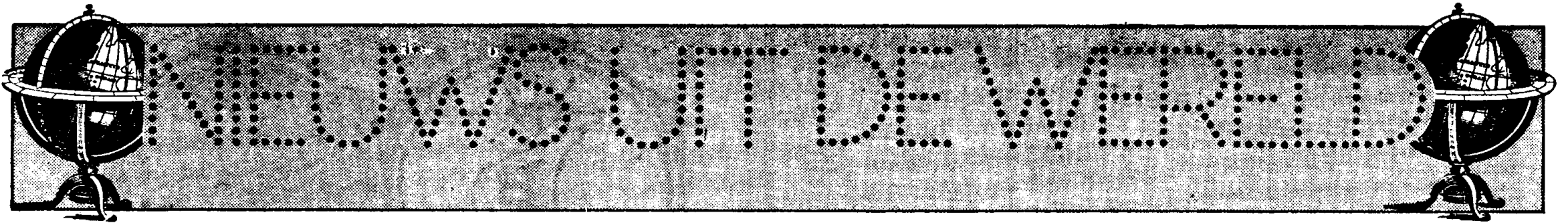
Vanaf de OPENING van onze NIEUWE ZAAK op ZONDAG 6 JULI a.s. hebben wij steeds een uitgebreide assortiment

fijne vleeswaren en de allerbeste kwaliteiten rund-, kalfs- en lamsvlees voorradig.

B.V. Slagerij „Den Haag“

(Midden L.H. de Looie)
Kouwenhoornhof 10-12, Amsterdam
Beethovenstr. 37, Amsterdam
Tel. 020-799037, 020-799038, 020-799039.

VERZENDING DOOR HET GEHELE LAND

Antisemitisme in Argentinië neemt ernstige vormen aan

Temidden van Argentinië's politieke en economische moeilijkheden zijn antisemitische elementen maar al te begerig om de joden in diskrediet te brengen. De joodse gemeenschap van ongeveer 475.000 zielen blijft derhalve op zijn hoede. Het gaat voornamelijk om drie groepen, twee van extreem links en een aan de extreme rechterzijde, die betrokken zijn bij de ontvoeringen en moordaanslagen welke het vorige jaar meer dan tweehonderd slachtoffers eisten en circa 40 in het eerste deel van 1975.

Het Revolutionaire Volksleger en de Montoneros die extreem-links zijn, zijn nauw verwant met de Chinese Maoïsten, die de regering omver willen werpen en in haar plaats de macht willen grijpen. Leden van deze groepen vermoorden iedereen van wie zij aannemen dat die tegen hen is. Ze bestrijden niet speciaal de joden of andere groepen. Om aan geld te komen ontvoeren zij welgestelde mensen of vermoorden die, ongeacht hun afkomst of geloof. Ook hebben zij joodse en andere artsen vermoord die weigerden gewonde mensen bij de terroristen te behandelen.

De derde groep, de zogenaamde anti-communistische alliance, ook bekend onder de benaming de drie A's, van extreem rechtse zijde, is uiterst antisemitisch. Zij wordt actief gesteund door Arabieren en fascistische en nazigroeperingen, zowel in Argentinië zelf als daarbuiten. Door dit alles verslechtert de sfeer snel en daar komt nog bij dat de vakbonden, de voornaamste steunpilaren van de regering, thans weerspannig

zijn als gevolg van de galopperende inflatie. Daia, de vertegenwoordigende raad van de Argentijnse joden, is zich bewust van deze stromingen maar is vastbesloten op te komen voor de rechten van de gemeenschap. Men verwerpt de anti-semitische acties en Daia wijst er hierbij op dat bepaalde oliebelangen van overzee in samenwerking

king met plaatselijke groepen maar al te begerig zijn om de joodse gemeenschap van Argentinië te denigreren en het beeld ervan in het buitenland te vertekenen. Daia gaat er van uit dat zulk een campagne Argentinië's nationale belangen schaadt en dat de regering er derhalve een halt aan moet toeroepen. Ook maakt men zich bezorgd om het feit dat personeelsadvertenties van de regeringsdepartementen verschijnen in uitgesproken antisemitische bladen die daarmee financieel geholpen worden.

Dr. Nehemias Resnizky, president van Daia, heeft intussen een gesprek gehad met de Argentijnse minister van binnenlandse zaken, dr. Alberto Rocamora, die toezegde aan deze zaken aandacht te wijden. Ook is vernomen dat José Lopez Rega, minister van Sociale Zaken en een van de meest invloedrijke leden van de regering, kortgeleden een ontmoeting had met Ram Nirgad, de Israëlische ambassadeur, maar waarover hun gesprek ging werd niet vermeld. Argentinië's joodse gemeenschap is volgens schattingen de vijfde in grootte ter wereld, na de VS, Israël, de Sowjet-Unie en Frankrijk.

Zonder pogroms telde joodse volk 150 mln. zielen

De joodse wereldbevolking telt thans ongeveer 14.150.000 zielen over heel de wereld. Had het joodse volk een normaal bestaan kunnen leiden dan zou dit aantal thans ongeveer 150 miljoen hebben kunnen bedragen.

Demografen gaan ervan uit dat de gehele wereldbevolking ten tijde van Jezus, dus 1975 jaar geleden, rond de 44 miljoen telde. In die tijd waren er circa 1 miljoen Britten, thans 47 miljoen. Tweeduizend jaar geleden leefden er 6 miljoen Egyptenaren, thans 37 miljoen. Men schat de toenmalige bevolking van geheel Europa op 15 miljoen zielen, die zich thans tot 470 miljoen heeft uitgebreid.

Daartegenover heeft het aantal joden zich slechts van toentertijd 4 miljoen uitgebreid tot 14 miljoen heden. Er zijn vele redenen voor deze beperkte groei. De voornaamste zijn onder andere de 2000 jaar durende ballingschap, de pogroms en de assimilatie, die in verschillende perioden het aantal zielen van de joodse bevolking deed teruglopen.

Vaticaan inactief tijdens vervolgingen van joden

Opnieuw is de inactiviteit van het Vaticaan tijdens de grote vernietiging van het joodse volk door de nazi's aan de kaak gesteld. Het gebeurde in een boek over het redden van joden tijdens de Tweede Wereldoorlog van de hand van Chaim Barlass, één van de voornaamste hierbij betrokken functionarissen van het Jewish Agency.

Chaim Barlass, die vanuit Genève en Istanboel het reddingswerk leidde tijdens de nazi-vervolgingen, schreef in een nieuw boekwerk, dat in de literaire rubriek van Israels radio-omroep werd besproken, dat Pius XII alle feiten over de gruwelen die de nazi's pleegden tot zijn beschikking had, maar niettemin er niets aan deed. Het boek Rescue During The Holocaust zegt dat het Joodse Wereldcongres en het Jewish Agency gedetailleerde rapporten overhandigden aan de pauselijke nuntiusen in diverse landen. Men ontving schriftelijke bevestigingen dat deze rapporten het Vaticaan hadden bereikt, aldus schrijft Barlass. Enkele van deze

Roemenië verruimt beperking van emigratie

In alle Roemeense synagogen is namens opperrabbin Mosje Rosen een verklaring voorgelezen waarbij die joden die naar Israël wensen te emigreren worden uitgenodigd zich hiertoe te laten registreren bij de bureaus van de joodse gemeenschappen. Men weet nog niet of dit inderdaad een liberalisatie van Roemenië's emigratiepolitiek betekent, omdat vooral in de afgelopen maanden juist van het tegendeel sprake was.

Volgens rabbijn Rosen gaat het erom dat men wil weten hoeveel joden werkelijk naar Israël wensen te gaan. Hij heeft hierover ook overleg gepleegd met de autoriteiten in Boekarest. Van Israëlische zijde wordt ook verband gelegd met de inspanningen die Roemenië zich getroost om de status te verkrijgen van meestbegunstigde natie voor wat betreft de handel met de VS. President Nicolae Ceausescu, die kortgeleden een bezoek aan de VS bracht, heeft getracht leden van het Congres en joodse groepen in Amerika ervan te overtuigen dat joden vrijelijk uit zijn land kunnen emigreren. Vooral

Tani Cohen-Mintz: veteraan

Doodmoe en uitgeblust leunde de 36-jarige Israëlische basketbalveteraan Tanhum (voor intimi Tani) Cohen-Mintz in de wandrekken van het Jad Eliahoe sportcomplex in Tel Aviv, nadat hij voor het laatst was uitgekomen in een internationale vriendschappelijke wedstrijd tegen een Europees selectieteam.

Na bijna twintig jaar onafgebroken de spil van de Israëlische basketbalwereld te zijn geweest, waarvan de laatste drie jaar bij de basketbalclub Elitsoer en daarvoor bij Maccabi Tel Aviv, is Tani ermee gestopt.

Hij deed dat op een voor hem waardige manier. Kalm maar vastberaden joeg hij telkens weer het oranje ronde gevaar door het mandje van zijn Europese tegenpartij. Met zijn kameraden, de boomlange Tal Brodie, Eric Menken, Micky Berkowitz en Jim Boatwright hield hij de reeds jaren bestaande Israëlische sportieve faam in ere. Dat Cohen-Mintz niet meer tot de jongsten behoorde, was tijdens de wedstrijd nauwelijks te merken. Qua enthousiasme en snelheid deed hij bepaald niet onder voor zijn tegenstanders uit België, Italië, Spanje en Frankrijk.

Naderhand bleek hoe juist zijn besluit was geweest om nu maar een streep te zetten onder zijn lange carrière. Uitgeput onderging hij de huldiging door Israëlische topfiguren uit de sportwereld. De show was voorbij.

Haifa krijgt muziekcentrum voor gehandicapten

In Haifa zal een therapeutisch muziekcentrum tot stand komen voor gehandicapte kinderen. Financiële steun hiervoor zal men krijgen van Max Targ uit Chicago, stichter en leider van Amli, de vereniging Americans for a Music Library in Israël.

Het werk van het centrum vindt zijn grondslag in de ervaringen van dr. Zvi Rotenberg, directeur van het Rubin Muziekconservatorium in Jeruzalem en veertig jaar lang vioolleraar. Deze heeft in de afgelopen tien jaar een methode ontworpen voor het gebruik van muziekinstrumenten om emotioneel en neurologisch gestoorde kinderen te helpen. Het gaat hier om kinderen met leerproblemen.

„Het doel van het centrum zal zijn het reorganiseren van de gestoorde persoonlijkheid van dergelijke kinderen, de hierop betrokken technieken aan muzikleraren te onderwijzen en aan hen die zich met bijzondere onderwijsproblemen bezighouden in de research op dit terrein,” aldus dr. Rotenberg.

„De ervaring heeft aangetoond dat zulk opvoedend werk met kinderen tussen de 8 en 12 jaar bijzonder veel vruchten kan afwerpen. Het leert hun niet alleen vioolspelen of welk ander instrument ook, dat hier alleen maar dient als middel tot een doel, maar het stelt hen in staat zich te concentreren, hun eigen niet vermoede vermogens te ontdekken. Hierdoor krijgen zij meer zelfvertrouwen waaraan het de meesten van hen ontbreekt en ze leren zich aanpassen aan de eisen van de werkelijkheid met moed en hoop.”

BON

Hierbij geef ik mij op als abonnee van het

NIEUW ISRAELIETISCH WEEKBLAD

Keizersgracht 117
Amsterdam-C.
Tel. 23 55 84—23 77 63

Naam:

Adres:

Plaats:

Handtekening:

*) Doorhalen wat niet wordt gewenst.

Het abonnementsgeld van f 52,— per jaar / f 26,— per halfjaar / f 13,— per kwartaal zal door mij worden overgemaakt op uw postgiro 14792 / Gemeente Giro Amsterdam 1 472 / Bankier Amsterdamse Crediet- en Handelsbank N.V., Postbus 10589, Amsterdam *).